

BOERENZWALUW JOURNAAL 8

FRYSLÂN 2018

Foto © Marianne Slot.

26 augustus 2018. De jonge boerenzwaluwen die in het najaar van 2018 naar hun overwintergebieden afreizen moeten op tijd vertrekken om aan de stof en zandstormen in Afrika te ontkomen.

Dit is een uitgave van vogelringer Jan de Jong uit Joure (ringer R24 RAS).

Verbonden aan Vogeltrekstation Wageningen (www.vogeltrekstation.nl).

Onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

Correspondentieadres ringer; Elias Annes Borgerstraat 66 8501 NG Joure. Tel 0513-414788.

Email j.d.jongringer403@home.nl Blog <http://blog.seniorennet.be/frieslandnatuurnieuws>

Het Copyright van de Fotos en pentekeningen in dit Journaal berust bij de tekenaar en of de fotografen.

Dit is een overzicht van de ringactiviteiten van ringer R024 die in 2017 in Fryslân zijn uitgevoerd onder anderen ten bate van het RAS-project Boerenzwaluw van het Vogeltrekstation te Wageningen.

Overname van (ring)gegevens is niet toegestaan zonder toestemming van de auteur en het Vogeltrekstation.

Boerenzwaluw Journaal 8 FRYSLÂN 2018

Door Jan de Jong.

1. Voorwoord.

Het boerenzwaluwen jaar 2018 loopt nu op zijn einde als ik eind december nog druk bezig ben om het eindverslag te maken. Wat een bewogen jaar met veel ups en downs, ook op het persoonlijke vlak!

In de laatste weken van maart was er veel spanning omtrent de terugkeer van onze boerenzwaluwen., hoe zou het komen? Zouden er vele zijn omgekomen in Afrika en hebben ze de zand en stofstormen overleefd? Toen duidelijk werd dat enorme aantallen boerenzwaluwen en andere lange afstandstrekken door regen en harde wind in Zuid-Europa in maart nog eens extra op de proef werden gesteld leek het erop dat we eind april/ begin mei nog maar een klein deel terug hadden in stallen en schuren. Menig schuur had al wat broedparen met eieren of kleine jongen toen er nog diverse vogels terugkeerden naar de broedschuren, zelfs eind mei en in juni nog. Van de vroege broeders bleek dat op enkele plekken de eerste vliegvlugge jongen al snel uit de stal vertrokken. Ook de extreme warmte in de zomermaanden joeg boerenzwaluwen al vroeg uit ligboxen en menig stal. Vooral in perioden dat vrouwtjes nog zaten te broeden was het soms erg stil in de stallen. Eind juni was het zo extreem warm in de stallen dat ik van 28 juni tot 4 juli geen boerenzwaluwen heb geringd of kunnen controleren.

Ook in 2018 had ik weer een grote keuze uit de te bezoeken adressen en zorgde de sterk gespreide aankomst van de boerenzwaluwen voor meer drukte om zoveel mogelijk vogels terug te vangen uit voorgaande jaren. Toch zijn er in totaal zo'n 1547 boerenzwaluwen geringd, hiervan waren er 703 nestjongen, 203 eerste jaars en 641 volwassen. Ook werden nog 240 volwassen boerenzwaluwen teruggevangen met een ring uit voorgaande jaren. Slechts één boerenzwaluw was daarbij met een buitenlandse ring.

Doch voor U ligt weer een dik verslag met veel wetenswaardigheden over boerenzwaluwen, de stof en zandstormen in Afrika, pesticiden onderzoek in ons land, muggenoverlast, vroege en late aankomstdata van boerenzwaluwen, eigen onderzoek naar de witte vlek op de staartpen en wetenswaardigheden van correspondenten.

Allen die mij dit jaar weer voorzien hebben van informatie mijn hartelijke dank hiervoor. De boerenzwaluw is een duidelijke milieu-indicator, blijf op hem letten en mocht U ooit een boerenzwaluw met een ringetje vinden geeft U dit dan vooral door. Het draagt bij aan het ontrafelen van de toch al zo slimme boerenzwaluwen. Ben erg benieuwd wie de eerste in 2019 weer in ons land terugziet in de broedschuur.

Veel leesplezier!

*Boerenzwaluw Onderzoek
in Fryslân 2018*

Door

Jan de Jong Joure

*Ringer 403/R024
Vogeltrekstation
Wageningen*

Adres E.A. Borgerstraat 66
8501 NG Joure
Friesland
The Netherlands

Tel: 0513-414788

Email:

j.d.jongringer403@home.nl

2.Inhoud.

1. Voorwoord	1.
2. Inhoud	2.
3. Vangstgegevens 2018	3.
4. Boerenzwaluw terugmeldingen per ringplaats in 2018	4-6.
5. Aantekeningen op de ringplekken 2018	6-34.
6. Vroege en late waarnemingen in Fryslân	35-41.
7. Korte berichten	41-46.
8. Pesticiden onderzoek in boerenzwaluwen in Nederland.	46-50.
9. Muggenradar Wageningen University.	50-54.
10.Zand en stofstormen in Sahara slecht voor boerenzwaluwen	55-59.
11.Ervaringen met de witte vlek op ST6 bij boerenzwaluwen	59-72.
12. Dankwoord en Slot	72-73.

Foto Archief Jan de Jong.

Boerenzwaluwen hebben in 2018 een opmerkelijk jaar achter de rug.

3. Vangstgegevens 2018

In onderstaande tabel zijn de aantallen weergegeven van alle boerenzwaluwen die in 2018 door mij voor het wetenschappelijk ringonderzoek zijn gevangen en of geringd in schuren of stallen in Fryslân.

Ringer R24	Jan de Jong	Totaal nieuw	Geringd in 2018					Terug vangsten van vóór 2018				2018	2018
		2018	man	Vr.	onb.		pulli	man	vrouw	onb.	<2018	eind	broed
plaats	naam	geringd	n1kj	n1kj	n1kj	1kj	totaal	n1kj	n1kj	n1kj	totaal	totaal	paren
De Knipe	Durkstra A.	88	16	16	0	31	25	14	6	0	20	108	30
Goingarip	Bloemers I.	19	7	12	0	0	0	0	0	0	0	19	12
Grou	Hoekstra Sj.	75	11	10	0	2	52	5	6	0	11	86	17
Grou	Wartena D.	8	5	3	0	0	0	0	0	0	0	8	>10
Hommerts	Hoek M. P. v d	26	15	6	0	5	0	2	3	0	5	31	25
Hommerts	Hofman A.	34	7	16	0	2	9	0	0	0	0	34	19
Hommerts	Os H.J. van	48	22	14	1	6	5	4	4	0	8	56	39
Jutrijp	Groenveld I	35	13	10	0	0	12	5	5	0	10	45	25
Jutrijp	Huitema Halbe	8	3	5	0	0	0	1	2	0	3	11	33
Jutrijp	Jong de H.J.	22	9	12	0	1	0	5	5	0	10	32	17
Koufurderrige	Brouwer J.	28	5	13	1	6	3	0	0	0	0	28	18
Koufurderrige	Vries de B.	29	14	12	0	3	0	0	0	0	0	29	20
Langezwaag	Vries de B.	40	2	6	0	0	32	7	2	0	9	49	>10
Lippenhuizen	Jager L.	32	3	6	0	0	23	3	0	0	3	35	6
Molkwerum	Bekkema M.	43	17	11	0	3	12	1	0	0	1	44	Plm.20
Oldeberkoop	D.Schipper	43	20	23	0	0	0	0	0	0	0	43	>25
Oldeouwer	Stastra F.	88	9	13	0	0	66	7	3	0	10	98	18
Rohel *2	Tjeukemeer	62	6	2	0	54	0	0	0	0	0	62	n.v.t.
Terband	Tjepkema T.	52	3	1	0	1	47	2	5	0	7	59	>15
Terwispel	Agricola J.L.C.	27	12	13	0	2	0	1	0	0	1	28	>20
Terwispel	Berga G.	3	1	2	0	0	0	5	2	0	7	10	10
Terwispel	Jager A.	96	5	12	0	13	66	5	1	0	6	102	13
Terwispel	Steenwijk A.	3	2	1	0	0	0	3	0	0	3	6	10
Terwispel	Veenstra H.	36	13	15	0	8	0	13	6	0	19	55	20
Terwispel	Wagenaar Sj.	82	16	11	1	25	29	4	5	0	9	91	18
Tijnje	Nieuwland H.	142	10	8	0	0	124	3	9	0	12	154	>17
Warga	de Boer K.	58	4	7	0	0	47	4	1	0	5	63	Plm.10
Warga	Talsma S.	142	15	14	1	0	112	9	7	0	16	158	Plm.20
Warga	Kooistra A.	46	6	1	0	0	39	3	5	0	8	54	9
Warns	Dijkstra P.J.	42	15	18	1	8	0	12	12	0	24	66	30
Warns	Smid B.	48	20	21	1	6	0	9	12	0	21	69	35
Wommels	Schraa R.	42	6	9	0	27	0	8	4	0	12	54	>15
Totaal		1547	312	323	6	203	703	135	105	0	240	1787	

*2 Rohel Tjeukemeer is deels vangsten op een slaapplek.

Tabel 1. Aantal nieuw geringde Boerenzwaluwen in 2018 en terug gevangen vogels van vóór 2018 per locatie.

4.Boerenzwaluw terugmeldingen per ringplaats in 2018

Tot 25-08-2018 werden er nog af en toe terugmeldingen ontvangen. Na die tijd geen berichten meer ontvangen.

Langezwaag.

Ring NLA. BE...28956	o nestjong	05-06-2016.Langezwaag, B. de Vries, Nederland . 15-08-2017. +/- 2 weken. Langezwaag, B.de Vries Nederland . Afstand: 0 km. Tijd: 436 dagen. Dood gevonden in schuur door Grytsje de Vries. Bericht ontvangen 14-06-2018.
Ring NLA. BC...24321	m na1kj	10-08-2014.Langezwaag, B. de Vries, Nederland . 11-06-2018.Langezwaag, B.de Vries Nederland . Afstand: 0 km. Tijd: 1400 dagen. Gecontroleerd door ringer en los in schuur. Bericht ontvangen 11-06-2018.
Ring NLA. BC...24150	m na1kj	22-06-2014.Langezwaag, B. de Vries, Nederland . 11-06-2018.Langezwaag, B.de Vries Nederland . Afstand: 0 km. Tijd: 1400 dagen. Gecontroleerd door ringer en los in schuur. Bericht ontvangen 11-06-2018.
Ring NLA. BE...28860	v na1kj	28-06-2015.Langezwaag, B. de Vries, Nederland . 11-06-2018.Langezwaag, B.de Vries Nederland . Afstand: 0 km. Tijd: 1078 dagen. Gecontroleerd door ringer en los in schuur. Bericht ontvangen 11-06-2018.

Terwispel

Ring NLA. BE...28654	m na1kj	05-07-2015.Venebuurt Terwispel, Nederland . 09-05-2018.Terwispel Sj. Wagenaar, Nederland . Afstand: 1,50 km. Tijd: 1038 dagen. Gecontroleerd door ringer en los in schuur. Bericht ontvangen 09-05-2018.
Ring NLA. BF...77964	o nestjong	18-06-2017. Langezwaag, Nederland . 12-07-2018.Terwispel H. Veenstra, Nederland . Afstand: 5,55 km. Tijd: 389 dagen. Gecontroleerd door ringer als man na1kj en los in schuur. Bericht ontvangen 12-07-2018.
<i>Deze vogel werd door Wender Bil geringd als nestjong in een nest met 5 pulli van 9 dagen oud.</i>		
Ring NLA. BD...09444	o nestjong	27-07-2016. Terwispel A.de Vries, Nederland . 16-07-2018.Terwispel J.L.C. Agricola, Nederland . Afstand: 2,84 km. Tijd: 719 dagen. Gecontroleerd door ringer als man na1kj en los in schuur. Bericht ontvangen 16-07-2018.

Vogel door mijzelf terug gevangen op een nieuwe locatie in stal bij Agricola aan Klidze Rjocht.

Ring NLA. BH...90720 o nestjong 27-07-2018. Terwispel Sj. Wagenaar, **Nederland**.
19-08-2018. Terwispel kruising Alde Dyk Mouwewei, **Nederland**.
Afstand: 0,39 km. Tijd: 23 dagen.
Vers dood als verkeerslachtoffer gevonden door Henny Waanders.
Bericht ontvangen 24-08-2018

De Knipe.

Ring NLA. AU...45689 m na1kj 14-06-2016. De Knipe, A. Durkstra, **Nederland**.
30-07-2016. De Knipe, A. Durkstra, **Nederland**.
05-08-2016. De Knipe, A. Durkstra, **Nederland**.
03-06-2017. De Knipe, A. Durkstra, **Nederland**.
26-08-2017. Geel, **Belgie**. (211,86 km/438 dagen).
25-05-2018. De Knipe, A. Durkstra, **Nederland**.
09-07-2018. De Knipe, A. Durkstra, **Nederland**.
Afstand: 0 km. Tijd: 755 dagen.
Gecontroleerd door ringer en los.
Bericht ontvangen 12-07-2018.

Vogel was op 30 juli en 5 augustus 2016 nog in de broedschuur van Fam Durkstra. Op 3 juni 2017 werd de vogel voor het laatst in de schuur gecontroleerd. De vogel was op 26 augustus 2017 op weg naar zijn overwintergebied en in België teruggevangen. Nu maar afwachten of de vogel in 2018 weer terug wordt gevangen in de broedschuur in de Knipe. En ja hoor, op 25 mei 2018 en 9 juli 2018 ving ik de vogel terug in de schuur.

Ring NLA. BE...28907 o nestjong 22-05-2016. Langezwaag Lang ein 5, **Nederland**.
03-06-2017. De Knipe A. Durkstra, **Nederland**.
25-05-2018. De Knipe A. Durkstra, **Nederland**.
09-07-2018. De Knipe A. Durkstra, **Nederland**.
Afstand: 1,61 km. Tijd: 778 dagen.
Gecontroleerd door ringer als man na1kj en los in schuur.
Bericht ontvangen 09-07-2018.

Wender Bil ringde dit nestjong in 2016 in een nest met 5 pulli van 9 dagen oud (+ of – 1 dag). De vogel vestigde zich direct na het eerste jaar in 2017 in de schuur bij A. Durkstra en werd daar 2018 weer teruggevangen.

Warns.

Ring NLA. AU...42145 m na1kj 24-05-2014. Warns, B. Smid, **Nederland**.
01-09-2017. Zwarte Meer west bij Kampen, **Nederland**.
Afstand: 44,5 km. Tijd: 1195 dagen.
Gecontroleerd door ringer en los.
Bericht ontvangen 11-01-2018.

Ring NLA. BD...09004 o nestjong 17-06-2016. Warns, B. Smid, **Nederland**.
12-06-2018. Laaksum, **Nederland**.
Afstand: 2,03 km. Tijd: 725 dagen.
Gecontroleerd door ringer als vrouw na1kj en los.
Bericht ontvangen 14-06-2018.

Hebt U een vogel met een ring gevonden meldt hem aan;

Onderzoeker; Jan de Jong

Gecertificeerd Vogelringer 403/C09/R24/R44

E.A. Borgerstraat 66 8501 NG Joure

Tel. 0513-414788 Email j.d.jongringer403@home.nl

Iedere vinder van een vogelring krijgt persoonlijk bericht van zijn vondst en ring retour.

5.Aantekeningen op de ringplekken.

Ook in 2018 heb ik een groot aantal aantekeningen gemaakt tijdens het ringen. Per plaats en ringplek geef ik in deze aantekeningen aan wat er op die dag gevangen en/of waargenomen is. Dit is meer om een compleet beeld en een indruk te krijgen van wat er die dag is gebeurd. Veel gegevens van geringde nestjongen en nestnummers bevinden zich nog in de aantekeningboekjes en zijn nadien in een Excelfile opgeslagen.

Van 28 juni t/m 4 juli is in stallen en schuren niet gevangen of geringd in verband met de extreme hitte dit jaar.

Broek.

P. Rijpkema.

Dit jaar niet bezocht.

8 oktober. Boerenzwaluwen nog maar net vertrokken uit de stal te Broek. Dit jaar zeker 20 paar aanwezig, Ondanks de asbestsanering zijn ze toch gebleven (Marijke Rijpkema).

De Knipe.

A. Durkstra.

Boerenzwaluw 88 geringd en 20 terug van voorgaande jaren.

25 mei. Aanwezig van 07:00 – 11:00 uur. In totaal 43 boerenzwaluwen gevangen met net voor de deuren, hiervan zijn 23 geringd (10 man en 13 vrouw). Twintig droegen al een ring (14 man en 6 vrouw). Een van de vogels die werd teruggevangen droeg een vreemde ring (NLA. BE...28907), deze was geringd op 22 mei 2016 als nestjong uit een nest van 5pulli in Langezwaag. Dezelfde vogel was ook al eens in 2017 teruggevangen op 3 juni bij Durkstra als man nalkj. Twee huiszwaluwen vlogen rond de schuur, de oude nesten waren weg i.v.m. schilderbeurt. Vink zingend in boom bij de vijver.

9 juli. Aanwezig van 06:50 – 09:45 uur. Totaal 69 boerenzwaluwen, hiervan zijn 33 geringd (11 x 1kj, 5 x man ,3 x vrouw en totaal 14 pulli). De legsels met pulli waren laag (2 x 2 ,2 x 3 en 1 x4). Er werden 36 nalkj teruggevangen (21 man en 15 vrouw), deze waren al eerder gecontroleerd of geringd dit jaar. De huiszwaluwen zijn dit jaar niet teruggekeerd als broedvogel i.v.m. hitte. Bij de vijver in de grote boom 1 grote bonte specht roepend.

13 augustus. Aanwezig van 07:15 – 09:30 uur. Totaal 63 boerenzwaluw, hiervan zijn 32 geringd (20 x 1kj, 1 man en 11 pulli). De 11 pulli waren verdeeld over 3 legsels (2 x 4 en 1 x 3). In totaal 31 boerenzwaluwen

teruggevangen (16 man, 14 vrouw en 1 x 1kj). Alle terugvangsten waren al eerder dit jaar gecontroleerd. Verder nog aangetroffen; 2 nesten met 3 eieren en 1 nest met 4 pulli van 4 dagen. In de boom bij de vijver 1 grote bonte specht gezien.

Foto © Frans Bruinsma

De grote bonte specht broedt ongetwijfeld in De Knipe.

Goingarijp.

I. Bloemers.

Boerenzwaluw 19 geringd en geen terugvangsten van voorgaande jaren

23 juli. Aanwezig van 07:00 – 10:00 uur. Totaal 19 boerenzwaluwen gevangen en geringd (7 man en 12 vrouw). Verder gevangen en geringd; 1 winterkoning (man na 1kj), 1 zanglijster (1kj) en 4 merel (3 x vrouw na 1kj en 1 1kj). Zeker 12 broedpaar boerenzwaluw aanwezig. Zwartkop zingend in tuin, diverse merels aanwezig.

Grou.

Sj. Hoekstra.

Boerenzwaluw 75 geringd en 11 terug van voorgaande jaren.

23 mei. Aanwezig van 07:00 – 10:30 uur. Totaal 26 boerenzwaluw gevangen met net, hiervan 17 geringd (9 vrouw, 8 man) en 9 teruggevangen (6 vrouw en 3 man). Verder in de ligbox nog geringd 1 holenduif. Vijf nesten

met eieren (1 x3 en 4 x 5 ei). In tanklokaal (oud) zeker nog 4 nesten, niet bezocht. Op grasland naast boerderij 6 bergeenden, 1 buizerd en een vijftal holenduiven op bouwland. In het oude tanklokaal had een winterkoning een nest gebouwd boven op een oud boerenzwaluwnest. In de loods heeft de hele winter een kerkuil gezeten aldus Sj. Hoekstra.

Foto © Andre Eijkenaar.

Soms sneuvelde er een jonge boerenzwaluw als de kerkuil in de omgeving een nest heeft en gemakkelijk in en uit de stal kan vliegen.

Daardoor dit jaar w.s. veel minder huismussen in de stal.

14 juni. Aanwezig van 07:00 – 08:30 uur. In totaal 31 pulli boerenzwaluw geringd (4 x 4 en 3 x 5).

19 juli. Aanwezig van 07:30 – 09:00 uur. In totaal 18 boerenzwaluw gevangen, daarvan 6 geringd (2 x 1kj, 3 x man en 1 x vrouw). Twaalf werden teruggevangen (6 man en 6 vrouw), daarvan waren 2 niet eerder gevangen dit jaar. Een ervan, een mannetje (NLA. BD...38415) was op 21 augustus 2017 als nestjong geringd bij Fam. Talsma in Warga. Er werden nog 7 nesten met eieren aangetroffen (1 x 2,5 x 4 en 1 x 5 ei). Verder 2 huismus geringd (2 x man).

7 augustus. Aanwezig van 07:00 – 07:40 uur. In totaal 21 pulli geringd (4 x 4 en 1 x 5). Even met net in de ligbox gevangen; geringd 1 spreekman na 1kj en 1 terugvangst van een 1kj boerenzwaluw die op 19 juli als 1kj was geringd in de stal. In nest 201 alle jongen uitgevlogen. Verder nog een nest met 4 ei verlaten (JE-BA) en in nest JE 01b 1 dood jong van 13 dagen + 1 ei.

D.Wartena.

Boerenzwaluw 8 geringd en geen terugvangsten van voorgaande jaren.

19 juli. Aanwezig van 09:00 – 09:25 uur. Met net voor schuifdeur gevangen. Acht boerenzwaluwen gevangen en geringd (5 man en 3 vrouw). Verder 2 huismus (1 man, 1 vrouw) geringd. In de beide ligboxen zeker 15 paar boerenzwaluwen aanwezig.

Hommerts.

M.P. van der Hoek.

Boerenzwaluw 26 geringd en 5 terug van voorgaande jaren.

22 juni. Aanwezig van 08:00 – 10:00 uur. Totaal 31 boerenzwaluw gevangen, daarvan 26 geringd (15 man en 6 vrouw). Vijf teruggevangen van vorig jaar (3 x vrouw en 2 x man). Verder geringd; 3 spreeuw (man na1kj) en 1 vrouw na1kj huismus. Eerder vanmorgen aan de Krimweg ook nog een bijna vliegvlug jong van de kievit geringd, de vogel liep langs de weg (in weiland bij boer Kemme gezet).

09 augustus. Nog veel grote jongen op de nesten in de ligbox. Ook groepen spreeuwen komen nog steeds in de ligbox om voedsel. Door de warmte na 09:00 uur weinig vliegactiviteiten, niet gevangen.

00 Sept. In de derde week van september zijn de zwaluwen verdwenen uit de stal (van der Hoek).

P.H. van Ittersum.

Niet bezocht in 2018.

H.J. van Os.

Boerenzwaluw 48 geringd en 8 terug van voorgaande jaren.

19 juni. Aanwezig van 07:15 – 10:30 uur. Totaal 50 boerenzwaluw gevangen, daarvan zijn er 42 geringd (6 x 1kj, 21 man, 14 vrouw en 1 volwassen). Acht boerenzwaluwen werden teruggevangen die in 2017 waren geringd (4 man, 4 vrouw). Verder geringd 12 huismus (7 x 1kj, 3 man en 2 vrouw), spreeuw 1 man na1kj en een man na1kj vink (in de stal gevangen!).

Foto © Jan de Jong

19 juni 2018. Volwassen mannetje vink IN stal gevangen voor de schuifdeuren.

9 augustus. Aanwezig van 07:00 – 08:30 uur. Warm weer, veel zwaluwen buiten de ligbox. Weinig vliegactiviteit. Zes boerenzwaluw geringd (1 x man en 5 pulli). Nesten met 1 x 2 en 1 x 3 pulli achter in ligbox tegen rand. Verder geringd 1 spreeuw man na1kj en 1 huismus man na1kj.

A. Hofman.

Boerenzwaluw 34 geringd en geen terugvangsten van voorgaande jaren.

Foto © Google Earth.

Gezicht op de boerderij an Fam. Hofman

31 juli. Aanwezig van 07:15 – 10:40 uur. Eerste keer aanwezig. Met 2 x 18 m net aan zijkanten van ligbox en 1 x 3 m net voor de schuifdeur (binnenkant) gevangen. In totaal 34 boerenzwaluwen geringd (2 x 1kj, 14 vrouw, 9 man en 9 pulli). De 2 nesten die met pulli zijn geringd bevatten 1 x 4 en 1 x 5 pulli. Verder zijn er in de 18m netten ook nog 2 spreeuwen (2 x vrouw) gevangen en geringd. In de stal broedt ook 1 paar turkse tortel. Bij de ligbox 1 paartje witte kwikstaart aanwezig. Zeker 19 broedpaar aanwezig.

Foto © Jan de Jong

31-07-2018. Bij een volwassen vrouw boerenzwaluw (NLA. BH...90764) worden tijdens het broedseizoen de keelveren al voor een groot deel geruid. Deze partiele rui van keelveren zie je zelden in het broedseizoen.

Jutrijp.

H. Huitema

Boerenwaluw 8 geringd en 3 terug van voorgaande jaren.

27 juni. Aanwezig van 07:45 – 09:30 uur. Met het net voor de schuifdeuren gevangen. In totaal 11 boerenwaluw gevangen, hiervan 8 geringd (5 vrouw en 3 man). Drie vogels droegen al een ring (2 vrouw en 1 man). Verder 1 spreeuw geringd (vrouw nalkj). Veel boerenwaluwen waren met de warmte al buiten en kwamen maar sporadisch binnen.

H.J. de Jong.

Boerenwaluw 22 geringd en 10 terug van voorgaande jaren.

31 mei. Aanwezig van 07:45 – 10:00 uur. Met net voor de schuurdeur gevangen totaal 25 gevangen, hiervan 18 geringd (11 vrouw en 7 man), Zeven droegen al een ring van 2017 (5 vrouw en 2 man). Verder nog 3 huismus geringd (1 man en 2 vrouw). Zeker 16 broedparen aanwezig.

27 juni. Aanwezig van 09:30 – 10:30 uur. In totaal 14 boerenwaluw gevangen, hiervan 4 geringd (2 man, 1 vrouw en 1 x 1kj). Van de 10 teruggevangen boerenwaluwen waren er 3 mannetjes nog niet eerder teruggevangen dit jaar. Verder geringd 2 huismus en 1 eigen huismus terug.

I. Groenveld.

Boerenwaluw 35 geringd en 10 terug van voorgaande jaren.

12 juni. Aanwezig van 07:30 – 10:30 uur. Met 1 x 3 m net voor de deur en 1 x 10 m net voor de kalverstal gevangen. In totaal 45 boerenwaluwen, hiervan geringd 35 (13 man, 10 vrouw en 12 pulli). De nesten met pulli waren 1 x 3, 1 x 4 en 1 x 5 pulli. Er werden 10 boerenwaluwen met ring teruggevangen van 2017 (5 x man en 5 x vrouw). Verder zijn er geringd: 2 x 1kj spreeuw en 6 x huismus. Er waren nog 3 nesten met eieren aanwezig (1 x 2, 1 x 3 en 1 x 4).

Koufurderrige.

B.de Vries.

Boerenwaluw 29 geringd en geen terugvangsten van voorgaande jaren.

Foto © Google Earth

De boerderij ligt mooi in een open landschap met rondom weidelandschap.

02 augustus. Aanwezig van 08:00 – 10:30 uur. Met net voor de schuifdeur en ramen gevangen. In totaal 29 boerenwaluw geringd (14 man, 12 vrouw en 3 x 1kj). Verder gevangen en geringd; 19 huismus (10 man, 4 vrouw en 5 x 1kj). Veel huismussen aanwezig in stal en naast woning bij kippenhok.

Foto © Jan de Jong

02-08-2018. De boerenwaluwen en de huismussen, vliegen regelmatig door de grote schuifdeur naar binnen.

J. Brouwer.

Boerenwaluw 28 geringd en geen terugvangsten van voorgaande jaren.

Foto © Google Earth

Achter de boerderij van Fam. Brouwer broeden zeker 18 paar boerenwaluwen in de ligboxstal.

8 augustus. Aanwezig van 07:15 – 10:20 uur. Met net voor de schuifdeuren gevangen van ligboxstal. Geringd 28 boerenzwaluw (5 man, 13 vrouw, 1 volwassen en 6 x 1kj). Verder nog 1 nest met 3 boerenzwaluw pulli geringd. In de ligbox 4 spreeuw en 1 huismus geringd. Zeker 18 broedparen aanwezig.

Foto © Google Earth.

De boerenzwaluwen vliegen graag door de open schuifdeuren in de ligboxstal.

Kortehemmen.

H. Mollenhorst.

Niet bezocht in 2018.

Langezwaag.

B.de Vries.

Boerenzwaluw 40 geringd en 9 terug van voorgaande jaren.

30 mei. Eerste jongen uitgekomen in stal (Grytsje de Vries).

11 juni. Aanwezig van 06:45 – 10:15 uur. In totaal 40 boerenzwaluw geringd (6 vrouw, 2 man en 32 pulli). De pulli waren verdeeld over 7 nesten (4 x 5 en 3 x 4). Verder 9 boerenzwaluw teruggevangen (7 man en 2 vrouw). Zeker 12 broedpaar boerenzwaluw aanwezig. Verder nog 2 nesten met eieren. Verder 4 huismus geringd en 1 huismus terug van vorig jaar.

Lippenhuizen.

Lute Jager.

Boerenzwaluw 32 geringd en 3 terug van voorgaande jaren.

26 juni. Aanwezig van 07:30 - 09:25 uur. Totaal 35 boerenzwaluw, hiervan geringd 32 (6 x vrouw, 3 x man en 23 x pulli). De 23 pulli waren verdeeld over 6 nesten (1 x 2, 4 x 4 en 1 x 5 pulli). Drie boerenzwaluw man werden teruggevangen van voorgaande jaren. Verder 4 huismus geringd. Nog 1 nest met 5 ei van boerenzwaluw aanwezig. In een oude klomp aan het plafond zat een nest met 5 pulli van 13 dagen oud.

Foto © Jan de Jong.

Boerenzwaluwen broeden soms op uiteenlopende plekken. Hier hebben ze een nest met 5 jongen in een oude klomp die tegen de zolder onder een overkapping voor de paardenboxen was gespijkerd.

Luinjeberd.

Van Zwieten.

Geen vogels geringd in 2018.

15 juni. Aanwezig van 09:15 – 09:45 uur. Geen nestjongen aanwezig. Kerkuil zit in schuurtje/kalverhok. Diverse nesten van boerenzwaluw leeg. Nog 4 nesten met eieren (1 x 1, 1 x 4 en 2 x 5 ei). Weinig boerenzwaluwen aanwezig.

Molkwerum.

Jacomina van der Berg.

Boerenzwaluw 43 geringd en 1 terug van voorgaande jaren.

23 juni. Aanwezig van 07:40 – 10:30 uur. In totaal 42 boerenzwaluw geringd (3 x 1kj, 17 man, 11 vrouw en 12 pulli). De 12 pulli zaten in 3 nesten (1 x 3, 1 x 4 en 1 x 5). Een boerenzwaluw droeg een ring uit België (BLB).

14302608). Naast de woning zat een nest van een torenvalk achter een loods. Boerenzwaluwen zijn gevangen in schuurtje en grote schuur met een net aan de binnenzijde.

Foto © Jan de Jong

Jacomina met een volwassen boerenzwaluw uit de schuur.

3 september. Hier in de Noardermar in Molkwar zijn de meeste boerenzwaluwen vertrokken in de afgelopen week, week 35 dus. Er is nog 1 zwaluwpaar in de schuur aan het voeren met 4 al grote jongen. Deze zomer is door de warmte 1 nestje met 4 jongen verloren gegaan, het valt dus mee. (Jacomina van der Berg).

Oldeberkoop.

D. Schipper.

Boerenzwaluw 43 geringd en geen terugvangsten van voorgaande jaren.

07 april. Eerste terug in schuur (D. Schipper).

24 mei. Aanwezig van 07:00 – 10:50 uur. Met net voor de grote schuifdeur gevangen, in totaal 39 boerenzwaluw gevangen en geringd (19 man en 20 vrouw). Zeker meer dan 20 broedpaar aanwezig. De kerkuil broedt in een ander deel van de boerderij en kan niet in deze loods komen. Nesten zitten allemaal hoog in de loods. Bovenin is een opening waar de zwaluwen door kunnen.

Foto © Jan de Jong, Joure

24-05-2018. *De boerenzwaluwen komen bij Schipper vooral binnen door de grote schuifdeur en door het ventilatie rooster boven in de nok.*

29 mei. Afgelopen weekend (26/27 mei) lagen de eerste dopjes op de deel (Dirk Schipper).

26 juli. Aanwezig van 07:00 – 09:45 uur. Met een 3 m net voor de hoge schuifdeur gevangen. Veel ouden en vliegvlugge jongen waren al door de opening hoog in de loods naar buiten gegaan en bleven met het warme en mooie weer buiten. Negen boerenzwaluw gevangen, hiervan in totaal 4 geringd (3 vrouw en 1 man) en 5 teruggevangen van 24 mei j.l. Aan de woning zitten zeker 10 nesten van de huiszwaluw. In de tuin met 10 m net nog 6 huiszwaluw geringd (1 man, 1 vrouw en 4 1 kj).

Foto © Jan de Jong, Joure

26-07-2018. *Naast de boerenzwaluwen in de schuur broeden er aan de woning ook veel huiszwaluwen.*

2 september. Hier is de laatste boerenzwaluw nog lang niet weg. Heb niet de indruk dat er nog gebroed of nog jongen op het nest gevoerd worden. Het is wel iets rustiger en de huiszwaluwen zijn er volgens mij niet meer (D. Schipper). Heb de indruk dat er hier minder is gebroed door de boerenzwaluwen en bij hitte lagen er wel zo nu en dan wat jongen dood op de grond (Dirk Schipper).

Oldeouwer.

F. Stastra.

Boerenzwaluw 88 geringd en 10 terug van voorgaande jaren.

Foto Google Earth.

De paardenbox van Fam. Stastra wordt nu als opslagplaats voor hout en de auto gebruikt.

5 juni. Aanwezig van 07:00 – 10:00 uur. In totaal 51 boerenzwaluw, hiervan zijn er 41 geringd (9 man, 13 vrouw en 19 pulli) en 10 terug gevangen (7 man en 3 vrouw). De pulli waren verdeeld over 4 nesten (1 x 3, 2 x 5 en 1 x 6). Verder werd nog gevangen en geringd 1 vrouw vink met broedvlek. In totaal nog 14 nesten met eieren /en of jongen (2 x 1 ei, 1 x 2 ei, 1 x 4 ei, 7 x 5ei, 1 x 3 pulli van 3 dagen, 1 x 5 pulli van 1 dag en 1 x 5 pulli van 2 dagen). Totaal zeker 18 paar aanwezig.

16 juni. Aanwezig van 07:30 – 08:40 uur. In totaal in 4 nesten met 17 pulli geringd (1 x 3, 1 x 4 en 2 x 5).

10 juli. Aanwezig van 07:00 – 09:30 uur. Met net voor de deur gevangen. Geringd 1 x vrouw huismus en 24 boerenzwaluwen terug gevangen die eerder dit jaar al eens geringd of gecontroleerd waren. In totaal nog 15 nesten met eieren (3 x 1, 1 x 2, 6 x 4 en 5 x 5ei). Twee keer 1 ei hiervan mogelijk verlaten?

1 augustus. Aanwezig van 07:30 – 08:30 uur. In totaal in 8 nesten 30 pulli geringd. (3 x 3, 4 x 4 en 1 x 5 pulli). In een van de nesten een hybride jong van boerenzwaluw/huiszwaluw aangetroffen.

Foto © Jan de Jong, Joure

01-08-2018. Het hybride boerenzwaluw/huiszwaluw nestjong (links) heeft een duidelijk witte roomkleurige stuit. Op enkele honderden meters afstand van de paardenbox van Stastra broeden huiszwaluwen.

De paardenstal wordt nu een opslag van haardhout, de paarden zijn al een tijdje weg. Het schuurtje komt vol hout dus zal er komende zomer weinig ruimte over zijn voor de boerenzwaluwen. Omdat de auto nu ook in een deel van de stal komt te staan zullen de boerenzwaluwen volgend jaar niet welkom zijn, de deur blijft dan dicht aldus Stastra. Ben wel erg benieuwd waar de 18 broedparen zich in 2019 zullen gaan vestigen. Zullen ze in de nabije omgeving van de woning een plekje vinden (carpoort, naastgelegen hok, aan buitenzijde paardenstal) of zullen ze toch in de wijde omgeving in boerderijen en garages zich vestigen.

Rohel Tjeukemeer.

Aanwezigheid en geringde boerenzwaluwen genoteerd op de ringplek Rohel aan het Tjeukemeer.
Boerenzwaluw 62 geringd en 0 terug van voorgaande jaren.

9 april. Aanwezig van 06:45 – 09:30 uur. Twaalf boerenzwaluw waargenomen, voedsel zoekend in en boven de rietzoom, hierbij zeker een 8-tal mannetjes.

28 april. Aanwezig van 04:35 – 11:20 uur. Na 8.15 uur af en toe enkele overvliegend 2-3-1.

4 mei. Aanwezig van 04:15 – 11:20 uur. Boven het oeverland 1 voedsel zoekend.

16 mei. Aanwezig van 14:15 – 16:45 uur. Vier keer 1 aan het insecten jagen boven het oeverland.

21 mei. Aanwezig van 03:45 – 11:20 uur. Verder vanmorgen vier voedsel zoekend boven oeverland. Nog in het donker 2 opvliegend uit riet bij netbaan C2 (1 man na1kj hiervan gevangen en geringd).

20 juni. Aanwezig van 03:50 -10:50 uur. Vijf boerenzwaluwen sliepen in riet bij C1, drie daarvan (1kj) gevangen en geringd.

30 juni. Aanwezig van 03:50 – 11:00 uur. Zeker 6 boerenzwaluw voedsel zoekend aanwezig. Twee daarvan gevangen en geringd in net B14 (1 x 1kj en 1 man na1kj).

7 juli. Aanwezig van 03:50 – 11:15 uur. Bij het slootje een groepje van zeker 24 in rietzoom slapend. Zes boerenzwaluw gevangen en geringd (4 x 1kj en 2 x man na1kj).

14 juli. Aanwezig van 03:50 – 11:00 uur. Een groepje van 14 boven de rietzoom aan het voedsel zoeken. Vier boerenzwaluw gevangen en geringd (3 x 1kj en 1 x man na1kj).

21 juli. Aanwezig van 03:50 – 11:00 uur. Zeker 12 voedsel zoekend boven oeverland. Een man na1kj gevangen en geringd.

4 augustus. Aanwezig van 03:45 – 11:15 uur. Zeker 21 aanwezig boven oeverland en op zoek naar insecten. Drie 1kj gevangen en geringd.

15 augustus. Aanwezig van 03:50 – 10:45 uur. Groep van 20 voedsel zoekend aanwezig na 09:30 uur.

22 augustus. Aanwezig van 03:45 – 11:00 uur. In de ochtend 2 groepjes (3-20) hoog boven oeverland. Tegen 11:00 uur groep van zeker 40 laag voedsel zoekend boven kale oeverland, jagend op insecten.

28 augustus. Aanwezig van 06:50 – 10:45 uur. In de ochtendgroep van zeker 150 boven oeverland en riet voedsel zoekend, samen met huiszwaluw en oeverzwaluw. Met geluid 15 gevangen en geringd (14 x 1kj en 1 vrouw na 1kj).

Foto © Jan de Jong, Joure

28-08-2018. Drie verschillende soorten eerste jaars zwaluwen in een morgen gevangen, van links naar rechts oeverzwaluw/huiszwaluw en boerenzwaluw.

29 augustus. Aanwezig van 07:15 – 10:45 uur. Bij aankomst grote groep van zeker rond de 225 zwaluwen waaronder boerenzwaluwen, oeverzwaluwen en enkele huiszwaluwen voedsel zoekend boven riet en oeverland. Zeker 70% was boerenzwaluw.

1 september. Aanwezig van 03:45 uur- 11:15 uur. Grote groep (meer dan 200) voedsel zoeken boven oeverland en riet tussen Oldeouwer en de ringplek na 8:15 uur, samen met oeverzwaluw. Vanmorgen door gebruik van geluid 12 boerenzwaluwen gevangen. Velen zochten na het wegtrekken van de laaghangende mistbanken naar insecten boven het riet en het oeverland. Twaalf boerenzwaluw gevangen, hiervan 11 geringd (1kj) en 1 droeg een ring die ikzelf op 1 augustus bij F. Stastra in de paardenstal als nestjong had geringd.

5 september. Aanwezig van 18:00 – 20:00 uur. Met geluid gevangen en geringd 15 x 1kj. Diverse met hoge vetscore 9 zelfs 2 x vetscore 5). Er waren wel tientallen boerenzwaluwen aanwezig langs de noordoever. Doch de vogels trokken al vrij snel in de avond weg. Om 19.40 waren ze alle verdwenen.

10 september. Aanwezig van 03:45 – 10:50 uur. Tegen 10:00 uur een groepje van 15 aanwezig.

15 september. Aanwezig van 03:45 – 11:00 uur. Een 1 kj gevangen en geringd. Rond 07:15 uur enkele groepjes laagvliegend boven rietzoom richting W vliegend. Komen mogelijk van slaapplek richting Vierhuis.

25 september. Aanwezig van 03:50 – 11:35 uur. Zeker 35 voedsel zoekend ron 8.30 uur boven rietzoom.

29 september. Aanwezig van 03:50 – 10:40 uur. Bij Oldeouwer boven oeverland zeker een 20-tal, eerder die morgen boven ringplek een viertal gezien.

Rotsterhaule.

A. Baas.

Niet bezocht in 2018.

Tjerkgaast.

H. Visser

Niet bezocht in 2018.

Terband.

Henk en Trienke Tjepkema.

Boerenzwaluw 52 geringd en 7 terug van voorgaande jaren.

13 juni. Aanwezig van 08:00 – 10:15 uur. In totaal 59 boerenzwaluw, hiervan 52 geringd (1 x 1kj, 3 man, 1 vrouw en 47 nestjongen). De nestjongen kwamen uit 10 nesten (2 x 3, 7 x 5 en 1 x 6). Verder met net 7 boerenzwaluw teruggevangen (5 x man en 2 x vrouw).

Een vrouw boerenzwaluw met ring NLA. AU...44440 was op 4 augustus 2015 geringd bij Fam. Van Zwieten in Luinjeberd. Nog 1 nest met 4 ei aanwezig. Door het warme weer zijn veel nesten kurkdroog. Enkele dreigen er af te vallen.

Een vrouwtje boerenzwaluw (NLA. BD...10833) die in 2017 ook als volwassen vogel in de paardenbox geringd werd is op 13 juni 2018 teruggevangen. Opvallend is hierbij dat de kleine witte vlek van 12,0 mm gelijk bleef en de maten van vleugel/staart/vork en streamers vrijwel gelijk bleven.

Ringnummer	datum	vleugel	gewicht	staart	vork	Streamer	Witte vlek
BD...10833	27-06-2017	124,5	17,9	94,0	46,0	30,0	12,0
BD...10833	13-06-2018	124	20,0	94,0	46,0	29,0	12,0

Van beide witte vlekken in staartpen nr6 (buitenste) is destijds een foto gemaakt (zie hieronder).

Foto © Jan de Jong, Joure

27-06-2017. Witte vlek van boerenzwaluw vrouw na 1kj met ring BD...10833

Foto © Jan de Jong, Joure

13-06-2018. Witte vlek (in ST6) van boerenzwaluw vrouw na 1kj met ring BD...10833. Opvallend is dat de veerschacht abrupt NA het ontwikkelen van de witte vlek verstoord is (lichter van kleur) wat waarschijnlijk te maken heeft met de voedselopname en groei van de staartpen. Vergelijk de fotos van 2017 en 2018. In beide veren is de witte vlek NIET tot de schacht en is de basisvorm vrijwel gelijk. Opvallend is dat beide staartpenen ook even lang zijn (staart 94,0 mm) en dat ook het verschil bij de streamer (verschil tussen staarttop van pen ST5 en pen ST6) maar iets (1,0 mm) verschilt. We weten nu niet of de verstoring (2018) in de schacht ook een verschil teweeg heeft gebracht en dat de pen niet verder heeft kunnen uitgroeien, of dat deze verstoring niks met de lengte van de pen te maken heeft. Kennelijk is DE VEERSCHACHT alleen maar een eindproduct van de groei die geregeld wordt VANUIT het veerzakje. Wat we zien zijn de effecten die DUS VOORAF zijn gegaan aan de groei VANUIT het veerzakje. Zie ook Boerenzwaluw Journaal Friesland 2014, blz. 40. Interessant zou zijn om de effecten VOOR de groei van de witte vlek eens te bekijken en of dit ook invloed heeft op de vorm en lengte van de witte vlek.

16 juni. Vier dode nestjongen onder nest gevonden (Trienke Tjepkema).

18 juni. Twee dode nestjongen op grond gevonden in paardenstal (Trienke Tjepkema).

2 september. Nog een dood jong gevonden op grond in paardenstal (Trienke Tjepkema).

3 september. Wordt rustiger in de stal. Veel zwaluwen zijn al vertrokken. Ik denk dat er nu nog een 18 zijn, wat oudere zwaluwen in de stal en nog jongen die al vliegen. Geen broedende vogels meer (Trienke Tjepkema).

Terwispel.

H. Veenstra.

Boerenzwaluw 36 geringd en 19 terug (68,42% man/31,58% vrouw) van voorgaande jaren.

8 mei. Aanwezig van 07:10 -10:30 uur. In totaal 19 boerenzwaluwen gevangen, hiervan 9 geringd (4 man, 5 vrouw) en 10 teruggevangen van voorgaande jaren (7 man en 3 vrouw). Verder nog 1 man en een vrouw huismus geringd. In totaal zijn er 14 broedparen aanwezig, waarvan 11 paar in de kalverschuur, 2 paar in de ligbox en 1 paar in de schuur van woonhuis.

Foto © Jan de Jong, Joure

In de kalverenstal komen de boerenzwaluwen binnen door de open schuifdeur.

In de ligbox broeden ook nog twee paar spreeuw en in de kalverstal zat nog 1 paar huismus (kennelijk broedpaar geringd). Buiten achter de kalverschuur hoorde ik nog een vink zingen.

12 juli. Aanwezig van 07:20 – 10:45 uur. In totaal 39 boerenzwaluw gevangen, hiervan zijn er 26 geringd (19 na 1kj en 7 eerste jaars). Dertien droegen al een ring, hiervan was er 1 niet door mij geringd (NLA. BF...77964). Verder zijn er 3 huismussen gevangen (3 man) waarvan er twee geringd zijn.

Foto © Jan de Jong, Joure

De achterzijde van de ligbox stal, met aan de binnenzijde nog net een parasolstaander (wit) met net zichtbaar.

3 september. Aanwezig van 07:00 – 07:50 uur. In de kalverstal waren nog maar 2 boerenzwaluwen aanwezig, beide gevangen. In totaal 1 boerenzwaluw (1kj) geringd en 1 teruggevangen (vrouw na1kj). Verder gevangen en geringd; 1 spreeuw (man na1kj) en 1 huismus (man 1 kj).

Afke Jager.

Boerenzwaluw 96 geringd en 6 terug van voorgaande jaren.

15 mei. Aanwezig van 6:050 – 08:00 uur. In totaal 11 boerenzwaluwen gevangen met net, hiervan zijn 7 geringd (1 man/6 vrouw) en 4 teruggevangen van vorig jaar (4 man). Drie nesten met eieren (1 x 2, 1 x 5 en 1 x 6). In nest K05 leeg nest van een winterkoning. Enkele vrouwen hadden duidelijk geen broedvlek. Er moeten nog diverse broedparen terugkeren naar het schuurtje.

Foto © Jan de Jong, Joure

15-05-2018. De boerenzwaluw nesten in het schuurtje bij Afke Jager worden al jaren achter elkaar gebruikt en ondersteunt met een balkje.

15 juni. Aanwezig van 06:45 – 07:25 uur. In totaal 22 boerenzwaluwen gevangen, hiervan 16 geringd met net (3 vrouw en 13 pulli {1 x 3, 1 x 4 en 1 x 6}). Zes droegen al een ring. Nog 7 nesten aanwezig met eieren en of kleine jongen (5 x 5 ei, 2 x 4 pulli van 4 dagen). Dus zeker 10 broedparen aanwezig.

26 juni. Aanwezig van 09:30 – 10:25 uur. In totaal 21 pulli geringd (3 x 4 en 1 x 5). Verder nog drie nesten met eieren of kleine jongen (1 x 3 ei, 1 x 5 ei en 1 x 4p van 1 dag + 1 ei).

27 juli. Aanwezig 08:45 – 09:45 uur. In totaal 17 pulli geringd (1 x 3, 1 x 4 en 2 x 5). Nog 7 nesten met eieren aanwezig (3 x 3, 3 x 4 en 1 x 5). Dus zeker 11 broedparen aanwezig.

11 augustus. Aanwezig van 07:00 – 8:45 uur. Met net gevangen en pulli geringd. In totaal 34 boerenzwaluw geringd. Hiervan waren 12 x 1kj en 7 na1kj (4 man/3 vrouw) en 15 pulli (2 x 2, 1 x 3 en 2 x 4). Verder 21 teruggevangen (10 1kj en 11 na1kj), 1 1kj daarvan was op 15 juni 2018 als nestjong geringd bij Sj. Wagenaar in Terwispe, de rest was allemaal al eerder geringd. Nog 1 nest met 4 ei (K11), leek me verlaten.

3 september. Aanwezig 08:00 – 09:00 uur. Nog enkele boerenzwaluwen in het schuurtje aanwezig, met mistnet gevangen. Alle nesten geïnspecteerd. Vijf dode geringde nestjongen op de grond gevonden. Van het groepje van zes die er nog rondvlogen waren er 1 man ,1 vrouw en vier 1kj. Slechts 1 daarvan (1kj) kon ik ringen. Een man na 1kj met ring NLA. BH...90503 was op 12 juli 2018 al geringd in de kalverstal van H. Veenstra te Terwispeel. Achter het schuurtje werd nog een grote bonte specht waargenomen.

Het viel me al eerder op dat er opmerkelijke verschillen zijn in witte vlek op de buitenste staartpennen bij eerste jaars boerenzwaluwen als ik ze ving in dezelfde (geboorte) schuur. Vandaag zet ik van twee nestjongen uit dezelfde schuur bij Afke Jager de fotos eens onder elkaar. Zou er dan toch al bij de aanmaak van de eerste staartpen ST6 bij eerste jaars vliegvlugge boerenzwaluwen het verschil in geslacht te bepalen zijn? Verderop in dit Boerenzwaluw Journaal een verslag van betreffende witte vlekken bij eerste jaars en bij terugkerende 2^e jaars boerenzwaluwen.

Foto © Jan de Jong, Joure

03-09-2018. Staartpen ST6 van een **32 dagen oude eerste jaars** boerenzwaluw met ringnummer NLA. BH...90372. Deze vogel is op 11 augustus 2018 geringd toen ie 10 dagen oud was. De buitenste staartpen is bijna geheel uitgegroeid. Let bij deze staartpen op de vorm van de witte vlek en dat de witte vlek de schacht niet bereikt.

Foto © Jan de Jong, Joure

03-09-2018. Staartpen ST6 van een **28 dagen oude eerste jaars** boerenzwaluw met ringnummer NLA. BH...90366. Deze vogel is als nestjong op 11 augustus 2018 geringd toen ie 5 dagen oud was. De buitenste staartpen is duidelijk nog niet uitgegroeid, een deel van de blauwe bloedspoel is nog zichtbaar links op de foto. Let specifiek op de vorm en de witte vlek die tegen de schacht ligt.

B. Berga.

Boerenzwaluw 3 geringd en 7 terug van voorgaande jaren.

15 mei. Aanwezig van 08:45 - 10:15 uur. Totaal 10 vogels gevangen (6 man/4 vrouw), hiervan 3 geringd (2 man /1 vrouw). Buiten de schuur nog veel broedparen achter elkaar aanjagend.

Arie Steenwijk.

Boerenzwaluw 3 geringd en 3 terug van voorgaande jaren.

9 mei. Aanwezig van 07:15 – 08:50 uur. Gevangen met mistnet in de loods. In totaal 6 boerenzwaluwen gevangen (5 man, 1 vrouw), hiervan geringd 2 man en 1 vrouw, 3 man droegen al een ring. Enige tijd terug was er een kerkuil in de loods geweest, daardoor zitten de broedparen nu sterk verspreid (2 paar in ligbox, 1 in melklokaal, 1 in garage, 1 in schuurtje en zeker 4 paar in de loods). Er zijn zeker 9 a 10 broedparen aanwezig. In de ligbox broedt ook nog 1 paar kauw. In 1 boomsingel achter boerderij 1 broedende houtduif op nest. Verder aldaar zang van koolmees, vink, winterkoning en zwartkop. In de loods broedt dit jaar ook 1 paartje holenduif.

Sjoerd Wagenaar.

Boerenzwaluw 82 geringd en 9 terug van voorgaande jaren.

9 mei. Aanwezig van 09:15 – 10:15 uur. Met net voor de deur 6 boerenzwaluw gevangen, hiervan 4 geringd (4 man) en twee teruggevangen (1 vrouw en 1 man). Een mannetje droeg een vreemde ring (NLA. BE...28654), deze bleek geringd te zijn op 5 juli 2017 als man nalkj in de Venebuurt door Ringgroep Menork. In de garage zat een nest van de merel met al jongen uitgevlogen. In de schuur waren 6 broedpaar boerenzwaluwen aanwezig, in de stal nog zeker 4 paar (in 2 nesten 4 ei, 1 nest 5 ei). Totaal zeker 10 paar boerenzwaluwen aanwezig. In het stroomkastje aan de buitenmuur zit een koolmees paar te broeden.

Foto © Jan de Jong, Joure

Een paartje koolmees maakte een nest in een stroomkast voor schrikdraad en moest daarbij vechten met een pimpelmees. De pimpelmees werd gedood (zie rechts onder).

22 mei. Aanwezig van 08:00 – 11:00 uur. In totaal 21 boerenzwaluwen gevangen met net, hiervan zijn er 15 geringd (9 man en 6 vrouw nalkj) Verder een nest met 4 pulli geringd. Zes boerenzwaluwen zijn teruggevangen die al eerder geringd waren. In de stroomkast een nest met 9 pulli van de koolmees geringd van zes dagen oud. In de tuin zaten nog enkele (zeker 4) merel, verder 1 tuinfluiter en 1 zwartkop zingend en 1 paar witte kwikstaarten. In de stal 2 nesten met eieren (1 x 5 en 1 x 6) en achter de loods in de container ook nog een nest met eieren. Er zijn zeker 12 broedparen.

15 juni. Aanwezig van 07:30 - 07:50 uur. In totaal 9 boerenzwaluw geringd. Twee nesten met pulli (1 x 5 en 1 x 4). Een boerenzwaluw (1kj) die al eerder geringd werd is voor het raam teruggevangen in stal. In de stal 4 boerenzwaluw nesten (2 x 5 ei, 1 x 3 ei en 1 x 5 ei wat w.s. verlaten is). Achter de loods in de container nog 2 nesten met eieren aldus Wagenaar.

27 juli. Aanwezig van 09:15 – 10:15 uur. In totaal 22 boerenzwaluwen geringd (10 x 1kj, drie x nalkj en 9 pulli 1 x 4 en 1 x 5). Vier eerste jaars werden met de hand voor de ramen in de stal gepakt. Twee boerenzwaluwen werden teruggevangen (1 x man/1 x vrouw) en al eerder geringd.

30 juli. Aanwezig van 10:00 – 10:25 uur. Totaal 12 boerenzwaluwen met net gevangen, hiervan 8 geringd (6 x 1kj en 2 x nalkj). Vier boerenzwaluwen droegen al een ring. In de opslaglood werd 1 nest van de grauwe vliegenvanger met drie dode jongen gevonden in een pallet met hout.

11 augustus. Aanwezig van 09:30 – 10:15 uur. Met mistnet gevangen en pulli geringd. Totaal 7 boerenzwaluw geringd (1 x 4 p, 2 x 1kj en 1 x vrouw nalkj). Verder werden 5 teruggevangen die eerder geringd waren (1 x 1kj en 4 x nalkj).

25 augustus. Aanwezig van 08:25 – 10:40 uur. Met mistnet gevangen in stal en schuur. In totaal 13 boerenzwaluw geringd (1 x 3 pulli, 7 x 1kj en 3 x nalkj). Met mistnet 31 boerenzwaluw teruggevangen (13 x 1kj en 18 x nalkj), hiervan slechts 3 niet eerder gevangen dit jaar.

Daarbij was ook boerenzwaluw met ring BA...75618 (m nalkj). Deze vogel was op 24 juni 2013 als man nalkj in dezelfde schuur geringd en in de tussentijd NIET eerder teruggevangen! De vogel was bij het ringen al ouder dan 1 jaar (onbekend hoe oud) en heeft de ring 5 jaar + 1 maand en 31 dagen gedragen. Deze vogel kan dus minimaal al in 2012 geboren zijn en is met zijn zevende kalenderjaar bezig. Opvallend is dat de witte vlek op de buitenste ST6 op 24 juni 2013 33,0 mm was en op 25 augustus 2018 maar liefst 38,0 mm, een toename van 5,0 mm in 5 jaar (?). Vandaag was ook de boerenzwaluw man nalkj met ring NLA. BE...28654 nog aanwezig in de schuur, de vogel had ik op 9 mei 2018, 17 mei 2017 en 22 juni 2016 ook al eens teruggevangen bij Sjoerd Wagenaar in de schuur.

J.L.C. Agricola.

Boerenzwaluw 27 geringd en 1 terug van voorgaande jaren.

Foto © Google Earth.

Via de schuifdeuren aan de voor en achterzijde van de ligbox vliegen veel boerenzwaluwen in en uit.

16 juli. Aanwezig van 09:30 – 10:30 uur. Voor het eerst in de grote ligboxstal gevangen met mistnet voor schuifdeuren voor en achter in de stal. In totaal 27 boerenzwaluwen geringd (2 x 1kj en 25 x na1kj). Van de 25 volwassen waren er 12 mannetjes en 13 vrouwtjes.

Foto © Jan de Jong, Joure.

16-07-2018. Een vrouwtje (NLA. BH...90358) heeft een flink gezwel in de rechtermondhoek.

Niet alle vogels zijn gevangen. Ik schat het aantal broedparen op meer dan 20. Naast de boerenzwaluw zijn er ook 3 huismus en 3 spreeuwen gevangen en geringd. Aan de woning zaten ook nog een 10-tal bewoonde nesten van de huiszwaluw. Regelmatig kwamen er groepjes spreeuwen in de stal.

Foto ©Jan de Jong, Joure

16-07-2018. De boerenzwaluwen worden in de stal geringd.

A.de Vries.

Niet bezocht in 2018.

Appie Venema.

Niet bezocht in 2018.

E. Wind.

Niet bezocht in 2018.

20 juni. Nestje met 4 jongen in de schuur. In de paardenstal zijn de jongen al uitgevlogen (E. Wind).

Foto © E. Wind

Nestje verstevigd met paardenhaar met 4 jongen in de schuur bij E. Wind.

M. Kramer.

Niet bezocht in 2018.

M.Bosje.

Niet bezocht in 2018.

M. van Leuven-Ruijs

Niet bezocht in 2018.

3 september. Dit jaar heeft er een paar in de stal 2x gebroed. Beide keren 4 jongen uitgevlogen. Nu vliegen er nog plm. 15 a 30 boerenwaluwen steeds boven en rond de stal, meestal jonge vogels. Ze zullen wel spoedig verdwijnen, we gaan ze missen (Hannelien Ruijs).

Tijnje.

H. Nieuwland.

Boerenwaluw 142 geringd en 12 terug van voorgaande jaren.

Foto © Google Earth

In de paardenstal, links op foto van woonhuis, dit jaar veel nestjongen geringd van de boerenwaluw.

29 mei. Aanwezig van 07:45 - 10:35 uur. Met mistnet gevangen en pulli geringd. In totaal 24 boerenwaluw geringd, waarvan 12 pulli (3 x 4) en 12 x na1kj (6 x man/6 x vrouw). Verder nog aanwezig totaal 10 nesten met eieren en of jongen (5 x 5 ei, 1 x 4 ei, 1 x 1 pulli van 1 dag +4ei, 1 x 3 pulli van 1 dag +2 ei, 1 x 4 pulli van 1 dag + 1ei en 1 x 5 pulli van 4 dagen). In de paardenstal heeft dit jaar een paar zwarte roodstaarten gebroed, 4 jongen zijn uitgevlogen. In 2017 zat het paar zwarte roodstaarten aan de woning boven op een zonnenscherm te broeden. Aan een elektriciteitshuisje dichtbij zitten zeker 10 paar huiszwaluw te broeden. Zeker 13 broedparen aanwezig.

15 juni. Aanwezig van 08:00 – 09:15 uur. In totaal in tien nesten 46 boerenwaluw nestjongen geringd (1 x 3, 2 x 4 en 7 x 5 pulli). Verder nog 6 nesten aanwezig met eieren (2 x 3, 1 x 4 en 3 x 5 ei). Nest 27 bevatte nog 5 pulli grote jongen die op punt van uitvliegen stonden. In nest 38 1 x 5 ei van de zwarte roodstaart (2° legsel).

Dus zeker 17 broedpaar aanwezig.

6 juli. Aanwezig van 07:45 – 10:00 uur. In totaal 28 boerenwaluwen geringd, hiervan waren 22 pulli (3 x 4 en 2 x 5) en 6 x na1kj (4 x man en 2 x vrouw). Met het mistnet werden 19 geringde boerenwaluwen teruggevangen (3 x 1kj en 16 x na1kj), hiervan waren vier na1kj niet eerder teruggevangen dit jaar. Van het nest met vliegvlugge

zwarte roodstaarten zijn drie 1kj gevangen met het net en geringd. De oude vogels en 2 vliegvlugge jongen bleven buiten de stal en lieten zich niet vangen. Ook nog een huismus vrouw na1kj met broedvlek geringd.

Foto ©Jan de Jong, Joure

06-07-2018. Jonge net vliegvlugge zwarte roodstaarten vlogen rond in de stal. Hun nestje zat op een oud boerenzwaluwnest boven de schuifdeur bij de ingang van de stal.

27 juli. Aanwezig van 07:45 – 08:40 uur. In totaal 33 nestjongen (pulli) geringd (1 x 2, 2 x 3, 5 x 4 en 1 x 5). Verder met net voor de nesten van de huiszwaluwen aan het elektriciteitshuisje nog 1 huiszwaluw gevangen (man na1kj) en geringd.

11 augustus. Aanwezig van 08:55 – 09:20 uur. Drie nesten met totaal 11 pulli geringd (1 x 3 en 2 x 4). Verder nog 1 nest (nr.34) met 2 verlaten eieren.

Warga.

S. Talsma.

Boerenzwaluw 142 geringd en 16 terug van voorgaande jaren.

18 mei. Aanwezig van 07:00 – 10:00 uur. In totaal 21 boerenzwaluw met mistnet gevangen (10 man en 11 vrouw), hiervan geringd 12 (6 man en 6 vrouw). Verder 8 boerenzwaluw nesten met eieren (1 x 1, 1 x 2, 5 x 5 en 1 x 6 ei). Bij de woning 1 winterkoning luid zingend. Zeker 11 broedparen aanwezig.

14 juni. Aanwezig van 08:32 – 09:32 uur. In totaal in 9 nesten 43 pulli geringd (1 x 3, 3 x 4, 2 x 5 en 3 x 6 pulli). Verder nog 8 nesten boerenzwaluw met eieren (3 x 4, 4 x 5 en 1 x 6 ei).

5 juli. Aanwezig van 07:30 – 10:45 uur. In totaal zijn er 47 boerenzwaluwen geringd. Hiervan waren 32 pulli (5 x 4 en 4 x 3) e 15 x na1kj (7 man, 7 vrouw en 1 x volwassen). Verder werd in de schuur nog geringd 3 spreeuw (2 x vrouw na1kj en 1 x 1kj) en werden 1 merel man 2^e kj en 2 huismussen met ring teruggevangen van voorgaande jaren. Er werden nog vier boerenzwaluw nesten met eieren gevonden (2 x 2 ei, 1 x 4 en 1 x 5ei).

In totaal zijn er ook nog 34 boerenzwaluwen terug gevangen (12 x 1kj en 22 x na1kj). Van de na1kj waren er 12 man en 10 vrouw, daarvan waren er vier die nog niet eerder werden teruggevangen. Een ervan (NLA. AT...47005)

was een oudje al op 13 mei 2011 als man nalkj geringd (dus vóór 2011 geboren!) en dus al zeker bezig met zijn 9^e kalenderjaar (of nog ouder).

6 augustus. Aanwezig van 07:30 – 10:20 uur. In totaal 21 boerenzwaluwen geringd waarvan 18 pulli (3 x 3, 1 x 4 en 1 x 5) en 3 x nalkj (2 man en 1 vrouw). Verder nog geringd 2 x man nalkj spreeuw en 3 huismus. Een huismus met ring NLA. V....788514 werd teruggevangen in de schuur en was daar op 20 mei 2016 als man nalkj geringd. Er werden nog 9 boerenzwaluw nesten met eieren en/of kleine jongen aangetroffen (3 x 2 ei, 2 x 3 ei, 3 x 4 ei en 1 x 4 pulli van 3 dagen. Rond de boerderij vloog regelmatig een torenvalk rond en op de landerijen achter de boerderij veel blauwe reigers en een 15-tal grote zilverreigers jagend op muizen. Bij de boerderij een merel paar aanwezig met jongen.

Foto © Jan de Jong, Joure

06-08-2018. Thys en Sytse gaan met Beppe Talsma op de foto tijdens het loslaten van de boerenzwaluwen.

24 augustus. Aanwezig van 07:15 - 10:00 uur. In totaal werden er in zes nesten 19 nestjongen geringd (2 x 2, 1 x 3 en 3 x 4 pulli). Verder met het mistnet 36 boerenzwaluwen teruggevangen (13 x 1kj en 23 keer nalkj). Van de 23 x nalkj was alleen boerenzwaluw NLA. AU...43953 (man nalkj) nog niet eerder teruggevangen, de vogel is op 14 juli 2015 als man nalkj geringd in de schuur van K.de Boer te Warga. Naast de boerenzwaluwen werden ook geringd 3 spreeuw, 1 merel en 5 huismus. Een merel werd teruggevangen (man nalkj) en was in slagpenrui (ruiscore 3). Verder werden nog 5 nesten met eieren aangetroffen, waarvan er w.s. 3 verlaten waren. In de andere 2 nesten nog 1 x 3 en 1 x 4 ei. Op de weilanden in Leechlan achter en naast de boerderij van Talsma nog veel

grote zilverreigers (zeker >30) samen met zeker een 20-tal ooievaars en > 12 blauwe reigers. Op het erf een ekster actief. In de serrestal tientallen spreeuwen die op het voer voor het vee afkwamen. Roodbruine kat op erf gezien.

K.de Boer.

Boerenwaluw 58 geringd en 5 terug van voorgaande jaren.

30 mei. Aanwezig van 07:00 – 08:50 uur. In totaal 11 nalkj boerenwaluw geringd (4 man en 7 vrouw). Verder 5 boerenwaluw teruggevangen van voorgaande jaren (4 x man en 1 x vrouw). Er waren nog 4 nesten met eieren en 1 nest kleine jongen aanwezig.

Foto © Jan de Jong, Joure

30-05-2018. Hielke laat een mannetje boerenwaluw met lange staart los vlak voordat hij naar school gaat.

14 juni. Aanwezig van 09:40 – 10:30 uur. In totaal in 6 nesten 23 nestjongen geringd (2 x 3, 3 x 4 en 1 x 5 pulli). Nog 5 nesten met eieren en/of jongen aanwezig (3 x 5 ei, 1 x 3 pulli van 3 dagen en 1 x 5 pulli van 3 dagen).

19 juli. Aanwezig van 09:55 – 10:25 uur. Totaal 2 nesten met boerenwaluw pulli geringd (1 x 5 en 1 x 4). Verder nog aanwezig vijf boerenwaluw nesten met eieren (3 x 4 en 2 x 5).

Foto © Jan de Jong, Joure

19-07-2018. Door de extreme warmte en droogte ontstonden er op veel plaatsen scheuren in het grasland.

7 augustus. Aanwezig van 07:45 – 08:15 uur. Totaal in 4 boerenzwaluw nesten 15 pulli geringd (1 x 3 en 3 x 4). In nestje DV31 lagen 5 dode pulli.

A. Kooistra

Boerenzwaluw 46 geringd en 8 terug van voorgaande jaren.

14 mei. Eerste nestje met jongen uit gekomen te Warga (Aafke Kooistra).

27 mei. Tweede nestje met jongen uitgekomen te Warga (Aafke Kooistra).

30 mei. Aanwezig van 08:50 – 10:45 uur. In totaal 13 boerenzwaluw geringd, 6 pulli (1 x 2 en 1 x 4) en 7 x nalkj (6 x man en 1 x vrouw). Verder 8 x nalkj van voorgaande jaren teruggevangen (5 x vrouw en 3 x man). Zeker 7 broedpaar aanwezig! Nog 5 nesten met eieren of kleine jongen (4 x 5 ei en 1 x 3ei + 2 pulli van 1 dag).

14 juni. Aanwezig van 08:00 – 08:30 uur. In totaal 15 nestjongen boerenzwaluw geringd (3 x 5). Nest met 6 jongen (KA09a) was er eerder deze week uitgevallen, jongen dood. Verder nog 2 nesten met eieren (1 x 1 en 1 x 4 ei).

19 juli. Aanwezig van 09:35 – 09:50 uur. Twee nesten met totaal 9 jongen geringd (1 x 5 en 1 x 4) Nog 2 nesten met eieren aanwezig.

7 augustus. Aanwezig van 08:20 – 08:35 uur. Drie nesten met totaal 9 jongen geringd (1 x 2, 1 x 3 en 1 x 4).

Warns.

Bauke Smid.

Boerenzwaluw 48 geringd en 21 terug van voorgaande jaren.

4 juni. Aanwezig van 05:45 - 10:40 uur. Alleen met mistnet gevangen. Totaal gevangen 56 boerenzwaluwen, daarvan zijn er 38 geringd (17 man, 20 vrouw en 1 volwassen). Verder geringd 1 2kj merel en 1 huismus man nalkj. Achttien boerenzwaluwen droegen al een ring (12 x vrouw en 6 x man). Zeker 32 broedparen aanwezig.

30 juli. Aanwezig van 06:00 – 08:15 uur. Totaal 38 boerenzwaluwen gevangen met net, daarvan zijn er 10 geringd (6 x 1kj en 3 x man en 1 x vrouw). Achtentwintig droegen al een ring (13 man, 12 vrouw en 3 volwassen). Van de 28 zijn er drie niet eerder teruggevangen dit jaar (3 x man).

P.J. Dijkstra

Boerenzwaluw 42 geringd en 24 terug van voorgaande jaren.

9 juni. Aanwezig van 06:00 – 11:00 uur. Totaal gevangen 64 boerenzwaluwen, daarvan 40 geringd (8 x 1kj, 15 x man, 16 x vrouw en 1 x volwassen). Verder geringd 2 spreeuw (vrouw nalkj) en 1 turkse tortel.

Vierentwintig boerenzwaluwen droegen al een ring (12 man en 12 vrouw). Bij de vogels die al een ring droegen waren er zeker 8 afkomstig uit de stal van Bauke Smid. Een mannetje (NLA. BA...75437) was op 15 juni 2013 bij Bauke Smid in de stal als nestjong geringd.

30 juli. Aanwezig van 08:10 – 09:00 uur. Met net gevangen voor schuifdeur. Weinig vogels in en uit vliegend, daardoor eerder gestopt. In totaal zeven boerenzwaluw gevangen, daarvan twee geringd (2 x vrouw). Vijf boerenzwaluwen droegen al een ring. Verder nog 1 turkse tortel geringd. Veel nesten van de huuszwaluw die aan de woning zaten zijn er door de droogte afgevallen. Een enkel nest bleef nog zitten.

02 september. Een witte boerenzwaluw gezien vanaf de tractor in Warns (P.J. Dijkstra).

Opmerking Jan de Jong: Mogelijk dezelfde die op 26 augustus is gezien te Breezanddijk door Dick Pruiksma.

Wommels.

Roel Schraa.

Boerenzwaluw 42 geringd en 12 terug van voorgaande jaren.

13 juli. Aanwezig van 07:45 – 09:50 uur. Totaal 54 boerenzwaluwen gevangen met net voor de deuren, daarvan 42 geringd (27 x 1kj, 6 x man en 9 x vrouw). Twaalf teruggevangen (8 man en 4 vrouw). Van de 1kj zijn er 22 waarvan de witte vlek op de buitenste staartpen (ST6) gemeten is.

In 2019 ga ik proberen van deze eerste jaars (dan broedvogel) een deel terug te vangen om opnieuw de lengte van de witte vlek te meten. Mogelijk zijn er verschillen te ontdekken (in geslachten?) in de lengte van de witte vlek bij 1kj vogels in het broedseizoen (2018) en na de terugkeer uit hun overwintergebied in het seizoen 2018-2019. Het jaarlijks volgen van deze boerenzwaluwen geeft een belangrijke indicatie of er zich ook grote verschillen optreden per geslacht of jaarklasse per individu.

Hierna drie eerste jaars boerenzwaluwen uit de stal van Roel Schraa met verschillende witte vlekken in ST6.

BH...90511. 13-07-2018. 1kj. Witte vlek 23,5 mm. Wit tot aan de schacht, lange vlek.

BH...90513. 13-07-2018. 1kj. witte vlek 15.0 mm. Wit rijkt niet tot schacht, korte vlek

BH...90518. 13-07-2018. 1kj. Witte vlek 17,5 mm. Wit rijkt niet tot schacht.

De verschillen in bovenstaande buitenste staartpenen van eerste jaars is opvallend te noemen. Zou BH...90511 inderdaad een mannetje zijn (om zijn lange witte vlek) en BH...90513 een vrouwtje? Maar wat is dan BH...90518? Bij de ene reikt de witte vlek tot aan de veerschacht en bij een andere zit er erg veel ruimte tussen. Reden te meer om de vogels in 2019 proberen terug te vangen en de ontwikkeling te volgen.

6. Vroege en late waarnemingen in Fryslân.

De meldingen van de aankomst van de eerste boerenzwaluwen in de schuren en stallen zijn belangrijk om te weten naast de data van de eerste meldingen. Daarom heb ik niet alle Fryske losse meldingen die bekend zijn geworden via www.trektellen.nl en www.waarneming.nl in deze opgave opgenomen. De boerenzwaluwen die in de schuren gezien worden zijn de werkelijk terugkerende broedvogels. Tussen de eerste aankomstdata in schuren en of stallen kunnen soms grote verschillen zitten per jaar. Staat U vroege melding van aankomst in de schuur of stal er niet bij meldt hem dan alsnog, het is voor ons heel belangrijk om deze gegevens te blijven registreren. Alleen zo krijgen we een goed beeld betreffende de terugkeer op de broedplek. Hetzelfde geldt ook voor de laatste waarnemingsdata van vertrek uit de schuren. Daarbij kunnen ook grote verschillen optreden. Vooral de wat oudere broedparen vertrekken eerder dan de jongere heb ik de indruk. Laat aankomende boerenzwaluwen (soms nog in mei) kunnen zich als de andere vogels al jongen hebben zich nog vestigen.

Vroege waarnemingen.

- 15-03-2018. Tijdens het kievitseizoen zoeken bij Spannenburg 1 gezien (Wietse Jan Dijkstra Sint Anna Parochie).
- 29-03-2018. Bij de Poasen te Wijnjewoude 1 gezien (Rommert Cazemier).
- 30-03-2018. Te Mildam 1 bij het bruggetje, ook op 1 april daar aanwezig (Jan Oord, Mildam) Groepje van zes gezien bij de Jan Durkspolder bij Eernewoude (Oane Veenstra).
- 31-03-2018. Bij de Hollumerduinen op Ameland 1 gezien (Luc Hoogenstein). Vier vogels bij de Jan Durkspolder Eernewoude gezien (Hari Altena /Facebook).
- 00-04-2018. Begin april waren de eersten terug in Joure (Artina Oppenhuizen).
- 01-04-2018. In de polder bij Kimswerd 1 waargenomen (Chris Grobbe).
- 02-04-2018. Te Buitenpost 1 gezien (Teunis IJlstra).
- 03-04-2018. Te Blauwhuis 1 gezien (Bert Zijlstra). Bij de Grote Wielen bij Leeuwarden bij t' Set 1 gezien (Jaap Westra). Te Rinsumageest een overvliegend (Sibbele de Jong). Op Vlieland 1 in de Vallei van het Veen (Jan Bos). In Noardburgum 1 gezien (Martijn Veenstra). Te Noardburgum 1 terug in de schuur bij de burens om 17:30 uur (Jan van der Veen). Te Oldeberkoop 1 overvliegend (Sjoukje Scholten). Twee te Gaast gezien (Tim Oortwijn). Te Haskerhorne 1 overvliegend (Mikel Post). Eerste terug in Kollum, op 4 april waren er al 4, 5 april weer 1 en 8 april 1 boven de woning rondvliegend (A. de Jong, Kollum).
- 04-04-2018. Te Gorredijk 2 terug bij nest (Jurriena Post, Gorredijk/Facebook). Op de Duurswoudsterheide 1 overvliegend (Koert Scholten). Twee overvliegend te Suameer (Bareld Storm/Facebook). Te Veenklooster 1 bij Fogelsanghstate (Sije Schotanus). Op Vlieland 1 gezien (Remco Oostelaar). Bij de vijfde Slenk op Terschelling 1 gezien (Marc Jeurissen).
- 05-04-2018. Te Joure aan de Groene dijk om 9:30 uur 1 gezien (Tonny de Jong).
- 06-04-2018. Te Terband 1^e terug in de paardenstal (Trienke en Henk Tjepkema). In Ryptsjerksterpolder 25 (Johan E.). Vier terug in schuur te Oudebildtzijl (med. Berend Jan Castelein).
- 07-04-2018. De 2^e en 3^e boerenzwaluw vandaag terug in de paardenstal (Trienke en Henk Tjepkema). Te Oldeouwer 1 gezien (Fokke Stastra). Te Rottum 1 waargenomen (Kor van der Meulen). Eerste vijf weer terug in de schuur te Metslawier op Ropta (Tjitske Veenstra van Dijk). Eerste terug in paardenstal te Sint Anna Parochie (Sophie Brakelé). Twee aan de Ruskemadenweg bij het gemeaal aan de Tjonger (Kleine Betsy, Oldeberkoop). In Wynzerpolder 28 (Tonio Schaub). Op Vlieland groepje van tien gezien (Wim van Zwieten). Twee boven de stallen vliegend te Jonkerslân (Heleen Achterberg). Twee terug in de stal te Terwispel (Fam. de Vos). Twee terug bij boerderij te Warns (Fam. Peter Jan Dijkstra). Eerste terug in de paardenstal te Bontebok, vorig jaar 5 broedparen (Fam. Lenis). Te Oldeberkoop 1 terug in de schuur, op 8 april de 2^e (D. Schipper, Oldeberkoop). In Dedgum twee terug in de schuur, op 8 april kwam de 3^e (Ton en Catharina Westendorp). Twee a drie gezien

- bij de boerderij in Warns (Bauke Smid). In Wommels eerste terug in schuur, op 8 april al vier (Roel Schraa). In Molkwerum eerste terug in de schuur (Mineke Bekkema). In de ligbox al vier terug te Jutrijp (Fam. Groenveld). Enkele gezien in Hallum/Marrum (Alie Keizer Terpstra). In Aldegea Kolderwalde eerste eksemplaar terug in schuur, dat is wel 2 a 3 weken eerder dan gebruikelijk hier (Wabe Jager). Een bij het IJsselmeer gezien, zingend in een boom (Jurriena Post). Drie terug in schuur te Jutrijp (Henk Johan de Jong en Geertje Castelein). Twee terug bij de boerderij te Grou in Leechlan (Fam. Wartena). Twee terug in paardenhok te Veenwouden (med. Berend Jan Castelein).
- 08-04-2018. Twee terug in schuur te Sint Anna Parochie (Alie Keizer Terpstra). Twee terug in de paardenstal te Jonkerslân (Heleen Achterberg). Eerste 2 weer terug in de ligbox te Hommerts (Els van Os). Onder de hooiberging 1 terug in de Triemen (Anton en Ria Bouma). Te Paesens 1 terug bij de schuur (Oane Taekema). Twee terug in de schuur te Goingarip (Ineke Bloemers). Twee terug in schuur te Boazum (K. Bakker). Eerste weer terug te Joure onder overkapping carpoort (Artina Oppenhuizen). Eerste terug in schuur te Katlijk, op 9 april volgde de 2^e (Hendrik en Atsje de Vries). Twee terug in stal te Warga (Keimpe Gerrit de Boer). In de Knipe twee terug in paardenstal (Anneke Durkstra). In de jongveestal 1 terug te Terwispel (Rikus en Tryntsje Veenstra). Enkele gezien tijdens de weidevogelnazorg te Koufunderigge (Theo Batstra). In Terwispel de eerste weer terug in de schuur (Sjoerd Wagenaar). Twee terug in schuur te Wijnjewoude (Berend Drent). Te Vegelinsoord een rondvliegend en bij boerderij van Cloo in Blokslootpolder drie gezien (Jan Veldman, Joure). In de paardenstal te Lippenhuizen al twee terug, op 9 april zeker al drie (Lute Jager). Eerste terug in schuur te Ureterp In 2017 was de eerste terug op 7 april (Binne en Aafke Kunnen). Twee terug bij het oude nestje te Gorredijk (Jurriena Post). In Appelscha twee terug in de paardenstal. Op 11 april al vijf terug (Adrienne Jonker). Eerste groep terug in paardenstal te Oudkerk. Op 2 mei verscheen pas de 2^e groep (Klaske Adema).
- 09-04-2018. Zeker 12 aan Tjeukemeeroever te Rohel in SBB-gebied Marswâl. Hiervan 8 mannetjes met lange staarten (Jan de Jong). De eerste twee al terug in loods te Terwispel (Arie en Ilse Steenwijk). Twee bij het poeltje bij de manege de Jouwer te Haskerhorne (Bertus Rijpkema).
- 10-04-2018. In De Hemrik 1^e terug in hok (H.F. Hansma, De Himrik). Eerste weer terug in de schuur te Terwispel (Bart Berga). In Nieuwehorne 1 gezien (Xandra en Hans Toppen). Te Langezwaag drie terug in de stal (Sietsze van der Wal). Te Minnertsga 1 terug bij woning (Hielke Hoekstra). In de Drachtster Compagnie 1 weer terug in de schuur (Adrie Elverdink). Twee terug onder een overkapping te Zwagerbosch (med. Berend Jan Castelein).
- 11-04-2018. Twee in de stal te Britswert (Kees en Afke Hoogland). Eerste terug in schuur te Terwispel (Hannelien Ruijs). Eerste terug in Hallum, in 2017 was de eerste er al op 3 april (Johannes Terpstra).
- 12-04-2018. Eerste terug in de schuur te Warga op 17 april al 2 paar terug (Aafke Kooistra). Bij de Grote Wielen groep van 100 (Johan E.)
- 14-04-2018. Twee bij de Leijen tussen Peins en het Swartfean gezien (Johan Koster). Eerste terug in de stal te Grou, op 23 april nog maar 3 paar terug (Fam. Hoekstra). In het Lauwersmeer al een groep van 100 (Hennie Stienstra).
- 15-04-2018. Te Menaldum 1 in de wijk gezien (Bertus, Buren).
- 17-04-2018. Twee terug in de ligbox te Warns. Op 18 april al 6 terug (Bauke Smid). Enkele gezien bij Broek Súd te Joure (Durk Visser).
- 18-04-2018. Drie terug in de broedschuur te Terwispel (Afke Jager).
- 19-04-2018. Twee terug in de stal te Terwispel (Betty Bosma). Eerste terug in stal te Langezwaag, op 22 april nog maar drie terug (Grietje de Vries).
- 20-04-2018. Vier terug in de garage te Haulerwijk. Vorig jaar terug op 28 april en nu dus 8 dagen eerder! (Gosse en Jannie Beijert).
- 22-04-2018. Eerste boerenzwaluw terug in de schuur te Noardburgum (Jan van der Veen). Afgelopen week (tussen 16-4 en 20-4) terug in stal te Kinnum (Willy Nijdam).

- 23-04-2018. Twee terug in de stal te Hoornsterzwaag, vorig jaar waren ze 30 maart al terug (Jan en Jet Hofstra). Eerste terug in Pietersbierum (Klaske Smids). Vier terug in paardenstal te Jonkerslân (Heleen Achterberg).
- 24-04-2018. Sinds vorige week zijn de boerenzwaluwen weer in de paardenstal te Terwispel (Evert Wind). Tweede paar is vandaag ook teruggekeerd in schuur te Noardburgum (Jan van der Veen). In Suameer nog steeds maar 1 paar terug, bij boerderij in omgeving nog geen enkele (Bareld Storm).
- 26-04-2018. Eerste twee paren terug in de stal te Hommerts (Philippus en Angela van Ittersum). Vandaag nog zeven teruggekeerd in schuur te Dedgum, nu zijn er 10 vogels (Ton en Catharina Westendorp).
- 29-04-2018. Eerste terug te Wijnjewoude, de 2^e kwam pas op 2 mei (Ineke Westers). Bij Telpost 10 op Schiermonnikoog zeker 200 overvliegend (Wouter van der Ham).
- 02-05-2018. Twee paar terug in de garage te Gersloot, in 2017 en ook in 2016 terug op 23 april (Mevr. Schuuring). Te Wijnjewoude 2^e terug (Ineke Westers).
- 10-05-2018. Vandaag 1 paar terug in de stal te Pietersbierum (Klaske Smids).
- 20-05-2018. Nog een paar gearriveerd in schuur, nu zijn er drie paar (Jan van der Veen, Noardburgum).
- 28-05-2018. Een paar heeft al jongen te Britswert de andere acht paren nog niet (Kees & Afke Hoogland).

Late waarnemingen.

Veel boerenzwaluwen trekken in het najaar weg van de broedplekken en kunnen dan overal gezien worden. Soms voedsel zoekend in de omgeving. Begin juli al kunnen jongen van het eerste legsel en enkele oude vogels al vertrekken van de broedplek. Bij de hier gepubliceerde late waarnemingen beperk ik me tot de aantekeningen en late waarnemingen van boerenzwaluwen. Belangrijk is te weten wanneer de laatsten (vaak jonge vogels) vertrekken **UIT DE STAL OF SCHUUR**. Staat U vertrekdata er in dit overzicht er NIET bij meldt het dan even op j.d.jongringer403@home.nl

- 17-08-2018. Bij de Oude Veenen te Eernewoude wordt op een dode braamtak een jong gevoerd (Roel Bos).

Foto © Roel Bos.

- 17-08-2018. *Volwassen mannetje voert net uitgevlogen nestjong op een braamtak.*

- 20-08-2018. Tussen 09:00-11:00 uur 200 geteld te Laaxum die wegtrokken naar Z.O. ((Yde Kuipers).
21-08-2018. Tussen 19:50-20:50 uur 200 geteld bij Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach).
22-08-2018. Tussen 06:15-08:15 uur 150 geteld bij Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach).
24-08-2018. Tussen 08:30-11:15 uur 1884 geteld te Laaxum, wegtrekkend naar oost (Yde Kuipers).
26-08-2018. Een miskleur boerenzwaluw waargenomen bij Breezanddijk. (Jelmer Luyckx en Dick Pruiksma).

Foto © Jelmer Luyckx

Waarschijnlijk is dezelfde ook op 2-9-2018 gezien vanaf de tractor door P.J. Dijkstra te Warns (zie blz.33).

- 27-08-2018. Bij jachthaven de Griene Moune te Joure groep van 60 (Bertus Rijpkema).
29-08-2018. Tussen 06:55-07:40 uur 43 geteld bij Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach).
30-08-2018. Tussen 18:00-20:30 uur 215 geteld bij Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach en Donald Wolters).
31-08-2018. Tussen 06:30-08:30 uur 43 geteld bij Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach). Tussen 07:30-10:30 uur 630 te Laaxum geteld (Bert Zijlstra en Yde Kuipers).
01-09-2018. Te Warga bij Domwier zeker 101 geteld (Bart van Hoogstraten). Tussen 06:30-09:30 uur 109 geteld bij Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach en Durk Lautenbach). Tussen 06:45-10:00 uur 98 geteld in Lauwersmeer aan de kustweg. Tot 14:30 uur waren er ter plaatse zeker 200 aanwezig (Ton Bot, Jelle Visser en John Dolstra).
Bij Oldeouwer aan de Jetze Veldstraweg 102 bij de Jantine Hoeve een groep van zeker 125 rustend in de zon op het schuine dak van een ligbox. Vanmorgen was het maar rond de 8 graden en nogal wat mistig (Jan de Jong).
03-09-2018. Tussen 06:45-08:45 uur 226 geteld bij Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach). Nog 1 nest met jongen in Terband (Trienke en Henk Tjepkema).
04-09-2018. Tussen -7:30-11:30 uur 1056 geteld in Lauwersmeer aan kustweg, in de eerste uren goede doortrek (Ton Bot). Laatste boerenzwaluwen uit de schuur vertrokken te Noardburgum. Dit jaar 3 broedparen, vorig jaar waren er vijf. Dit jaar door de hitte meer slachtoffers (Jan van der Veen).
05-09-2018. Tussen 07:45-10:15 uur 53 geteld te Laaxum (Ep van Hijum en Yde Kuipers). Te Buitenpost tussen 06:30-09:20 uur 38 geteld (Johan Prins). Tussen 06:30-10:30 uur in Lauwersmeer aan de kustweg 329 geteld (Piet Pepers). Te Sumarreheide laatsten vertrokken uit schuurtje (Bareld Storm). Een groep van zeker 35 al voedsel zoekend rond de flat de Gealanden te Leeuwarden. Nooit eerder hier zoveel gezien. Na het grasmaaien zijn alle vogels op 6-9-2018 hier verdwenen (Mevr. Jellema).
07-09-2018. Nog een nest met zeker drie jongen in schuurtje te Tsjeintgum bij Mantgum (Janny Kalsbeek-de Jong). Vogels rond 7 september vertrokken te Lippenhuizen, 1 bleef nog 1 week (tot 14 september)

en vertrok toen ook (Lute Jager).

09-09-2018. Laatste vertrokken uit de stal te Terwispel (Rikus en Tryntsje Veenstra).

10-09-2018. Midden vorige week dacht ik een dag dat de boerenzwaluwen weg waren te Oldeberkoop maar ze zijn hier nog(weer?) volop (D. Schipper).

11-09-2018. Nog een nest met jongen te Oudkerk. (Klaske Adema).

12-09-2018. Nog 2 paar met jongen aanwezig van de 16 nesten die in de schuur te Hartwerd.

In de schuur is een plastic zeil gespannen om de uitwerpselen op te vangen. Deze zomer is er een keer een sperwer binnengevlogen, ging zonder prooi weer weg (Djurje Zijlsing). Boven het Fochteloerveen nog honderden aanwezig (Dirk Hiemstra). Vorige week zijn de laatste zwaluwen uit de schuur vertrokken te Terwispel, het is weer stil (B. Berga).

In Garijp een 1^e kj terug in het hok waar ze een paar weken terug was uitgevlogen. De volgende dag lag ze dood, broodmager ("Grutte Willem" uit Garijp).

13-09-2018. Nog veel bij het Jaap Deensgat in Lauwersmeer (Trienke de Haan). Nog 1 paar met jongen in de stal te Haulerwijk, deze worden door 4 zwaluwen gevoederd (Dirk Hiemstra). Savonds nog veel boven de haven van Scharsterbrug aan het voedsel zoeken (Marian Groenendal-Jellesma). In Metslawier 10-tal aanwezig (Tjitske Veenstra-van Dijk). Hier in Boelenslaan is het enige nestje wat we nog hadden opgegeten door een sperwer (Minke Hoekstra).

14-09-2018. Op de stroomdraden op landerijen bij boerderij te Oldeberkoop zeker een vijftigtal aan het opwarmen en insecten vangen. De zwaluwen maken zich duidelijk klaar voor het vertrek naar het zuiden. Mogelijk nog enkele in de stal aanwezig (D. Schipper).

15-09-2018. Dertig bij het Sneekermear - Potskar Noord (Johan Helmus). Vanmiddag is rond 14:00 uur de laatste boerenzwaluw uitgevlogen in Delfstrahuizen. Elk jaar hier meer dan 10 broedparen (Nelleke Roos).

Foto © Nelleke Roos.

15-09-2018. De laatste zit nog op het nest in de paardenbox "Holiday 11-3-1989" van Nelleke Roos.

- 16-09-2018. Laatste vertrokken uit de stal te Hartwerd. Een had duidelijk moeite om de open staldeur te vinden en vloog steeds tegen de ramen, doch is uiteindelijk toch vertrokken (Djurre Zijlsling). Bij Nieuwehorne een 40-tal (Nienke Heida).
- 17-09-2018. Middags warme nazomer dag te Joure aan de E.A. Borgerstraat, achter huis in het zonnetje plotseling tientallen boerenzwaluwen aan het insecten jagen. Het bleek dat vlakbij in de tuin een flinke groep vliegende mieren omhoog steeg. Ook libellen deden mee op de jacht naar deze vliegende mieren. De situatie duurde minstens 1,5 uur en was spectaculair. Ze vlogen op nog geen 2 meter vlak over me heen. Een waardig afscheidt (Jan de Jong).
- 18-09-2018. Een groep van 750 overvliend bij Fochteloerveen (Bart Jan Prak).
- 19-09-2018. Laatste boerenzwaluw vertrokken te Oldeberkoop (D. Schipper).
- 21-09-2018. De laatste jongen uit de schuur verdwenen te Molkwerum. Hun ouders waren 1 week eerder al vertrokken (Jacomina van der Berg).

Foto © Gert Jan van Pelt.

Jonge boerenzwaluwen vertrekken soms weken later dan hun ouders en hebben een sterke binding met hun geboorteplek. De jonge vogels oriënteren zich vaak na het uitvliegen in de omgeving en worden dan in stallen aangetroffen waar ze niet zijn geboren.

- 22-09-2018. Laatste vertrokken uit garage te Steggerda. Dit jaar heeft 1 paar 2 x gebroed (2 x 4 jongen). De jongen van de eerste leg hielpen bij het voederen van de jongen van de tweede leg (Ultsje Jellema). Bij boerderij van Zwaga in Koufurderrige (Sângaast) waren nog grote groepen aanwezig (Durk van der Gaast). Zeker een 100-tal voedsel zoekend bij de Veerdam in Holwerd (Durk Lautenbag).
- 23-09-2018. Laatste uit stal te Grou vertrokken (Sj. Hoekstra).
- 24-09-2018. Nog een mooi koppel tussen de koeien in de stal te Oldeberkoop (D. Schipper). Boven de vaart bij ons huis in Molkwerum nog grote groepen (Jacomina van der Berg).
- 26-09-2018. Nog steeds een groep aanwezig te Mantgum (Jannie Kalsbeek-de Jong).
- 27-09-2018. Boven de heide van Duurswoude 130 (Koert Scholten).
- 28-09-2018. Te Molkwerum nog 3 a 4 in de stal. Middags een zevental bij boerderij (Semplonius). Laatste vertrokken uit paardenstal te Jonkerslân (Heleen Achterberg). Bij de jachthaven op Schiermonnikoog zeker een 500 (Willem Bosma).

- 00-09-2018. In de laatste week van september vertrokken uit ligbox te Hommerts (Ph. van Ittersum).
30-09-2018. Tijdens trektelling in de Lindevallei (07:33- 12:00 uur) in totaal 135 geteld (Tom Jager e.a.).
01-10-2018. Laatste te Terband vertrokken uit paardenstal (Henk en Trienke Tjepkema).
03-10-2018. Laatste twee uit de stal vertrokken te Langezwaag. Dit jaar heeft er 1 paar drie legsels grootgebracht (Sietse van der Wal). Laatste uit stal te Molkwerum vertrokken (Semplonius).
04-10-2018. Tijdens trektelling Leeuwarderbos (7:15 – 11:15 uur) 3 waargenomen (Jeroen Breidenbach en Larisse Bakker). Tijdens trektelling te Laaxum (8:00 – 10:00 uur) 16 geteld (Yde Kuipers).
05-10-2018. Zes bij Wijnjeterperschar gezien (Sjoukje Scholten). Tijdens trektelling te Laaxum (7:45 – 11:00 uur) 56 geteld (Yde Kuipers).
06-10-2018. Te Laaxum tijdens trektelling (07:30 – 11:30 uur) 12 geteld (Yde Kuipers).
08-10-2018. Boerenzwaluwen nog maar net vertrokken uit de stal te Broek. Dit jaar zeker 20 paar aanwezig, ondanks de asbestsanering zijn ze toch gebleven (Mevr. Rijpkema).
09-10-2018. Twee overvliegend bij Fochteloerveen (Dirk Hiemstra).
11-10-2018. Tijdens trektelling (7:45 – 11:15) 37 overvliegend te Laaxum (Yde Kuipers en S. Bernardus).
14-10-2018. Nog een 25-30 voedsel zoekend aan de Hooiweg bij Eernewoude (Johan Kootstra). Bij de Alde Feanen te Eernewoude 51 geteld (Willem Bosma).
16-10-2018. Twaalf geteld bij de Alde Feanen (Sipke Booi).
19-10-2018. Nog een rustend in dakgoot te Kollum (Corry de Boer).

Foto © Corry de Boer.

Deze volwassen boerenzwaluw (mogelijk doortrekker?) rustte nog wat uit in de dakgoot. Meestal zijn de volwassen boerenzwaluwen al voor eind september uit de stallen verdwenen.

- 20-10-2018. Tijdens trektelling (7:45 – 10:30) nog 6 overvliegend te Laaxum (Bert Zijlstra, Ep van Hijum, Yde Kuipers). Op Ameland 8 overvliegend (Patrick Palmen, Henk Alards, Peter Peeters, Ran Schols).
21-10-2018. 1 overvliegen op Vlieland bij Lange Paal (Andries Zijlstra).
03-11-2018. Bij Leeuwarderbos tijdens trektelling (7:30-10:30) 1 overvliegend (H. Dijkstra, Jeroen Breidenbach, e.a.).
07-11-2018. Boven Lauwersmeer aan Kustweg 1 overvliegend (Piet Pepers en Jacob Bosma).
09-11-2018. Boven Lauwersmeer aan Kustweg 1 overvliegend (Jelle Visser, e.a.).
12-11-2018. Op Vlieland bij jachthaven nog 1 overvliegend (Carl Zuhorn).

7. Korte Berichten.

In deze bijdrage enkele korte berichten en wat losse waarnemingen van waarnemers en correspondenten. Vooral de hitte van de afgelopen zomer en predatie heeft op meerdere plaatsen invloed gehad op het wel of niet succesvol verlopen van het broedseizoen.

Bericht van Ineke Westers uit Wijnjewoude.

Email.4 september 2018.

Zwaluwen dood door hitte.

“Mijn” boerenzwaluwen hebben het bijzonder slecht gehad dit jaar: niks is gelukt. De eerste was op 29 april terug, de tweede op 2 mei. Ze hebben gebroed, maar in juni werd het door de hitte niks (het is dan onder het platen dak van de loods ontzettend heet, het vrouwtje moet dan echt wel van het nest af.

Tweede poging liep ook fout, want die jongen waren nog geen week oud toen het in week 30 eind juli meer dan 35 graden werd. Drie lagen er dood beneden en op m'n vrachtwagen.

Ik vermoed dat ze daarna in augustus nog een keer hebben gebroed, maar sinds begin deze week heb ik het mannetje, dat altijd trouw in de buurt zit op de reling van de grote deur, niet meer gezien. Om niks te verstoren klim ik nog niet naar boven om te kijken, maar ik weet eigenlijk wel zeker dat ze vertrokken zijn en deel uitmaken van de grote troep die elke avond hier boven het land rondvliegt.

Ineke Westers, Wijnjewoude.

Bericht van Adrienne Jonker uit Appelscha.

Email 10 juni 2018.

Sperwer in de stal.

Het raadsel wat we hadden is opgelost, wij hebben nu vier broedpaartjes boerenzwaluwen in de paardenstal.

Doch het bleef maar stil, geen jongen. Van alles had ik al bedacht. Donderdag 7 juni lag een nest op de grond met kapotte eieren. Vrijdag 8 juni zag ik gelukkig een nest met drie geopende bekjes. Doch vanmorgen vloog er een kleine bruin/beige roofvogel uit de stal en was het nest met drie jonge boerenzwaluwen leeg. Acht boerenzwaluwen vlogen in de lucht roepend, gevaar, gevaar, gevaar.

De sperwer heeft het nog altijd gemunt op onze hennetjes. Er vliegen hier ook valken en uilen rond.

Adrienne Jonker, Appelscha

Hoe het de boerenzwaluwen bij Heleen Achterberg verging in Jonkerslân in 2018.

Hierbij mijn waarnemingen van seizoen 2018 in onze paardenstal, De Nije Sleat 13 te Jonkerslân.

Wat hebben we een prachtige zomer gehad, maar voor de boerenzwaluwen misschien iets te warm. Het aantal nesten dit jaar was ongeveer hetzelfde als in 2017, maar veel dode vogeltjes op de grond onder de nestjes gevonden. Was niet echt leuk om te ervaren.

8 april: 2 zwaluwen terug in de paardenstal.

23 april: de eerste 4 op de stallen, maar niet gebleven.

29 april: nummer 5 boven de stallen.

30 april: nummer 5 in de stallen.

1 mei: nummer 6 in de stallen.

9 mei: nummer 7 en 8 in de stallen.

3 juni: 1e nestje met 4 jongen; 2 jongen dood op de stalvloer gevonden en 2 jongen w.s. gepakt door roofvogel.

4 juni: 2e nestje met een aantal jongen, waarvan er later 2 dood op de stalvloer lagen en één daarvan die ik gelukkig nog levend op de grond vond, heb ik in het 3e nestje erbij gezet. (Deze is geadopteerd en volwassen geworden).

Foto© Heleen Achterberg.

Het 3e nestje van 7 juni waarin het oudere boerenzwaluwjong rechts van de veel jongere soortgenoten.

7 juni: 3e nestje met 5 jongen
20 juni: adoptiezwaluw 3^e nestje uitgevlogen
27 juni: 4^e nestje 5 jongen uitgevlogen
29 juni: 3^e nestje 5 jongen uitgevlogen

Tweede leg:

15 juli: 1^e nestje met 4 jongen
24 juli: 2^e nestje met 3 jongen allemaal dood op grond gevonden
25 juli: 3^e nestje met 5 jongen, waarvan 2 jongen dood op grond gevonden
25 juli: 4^e nestje met 5 jongen, waarvan 2 jongen dood op grond gevonden
15 aug.: 4^e nestje 3 jongen uitgevlogen
18 aug.: 3^e nestje 3 jongen uitgevlogen
24 aug.: 5^e nestje met 3 jongen
9 sept.: 5^e nestje 3 jongen uitgevlogen

Na 9 september zijn de meeste boerenzwaluwen vertrokken; alleen de laatste twee ouders met jongen nog achtergebleven op stal en ik dacht dat ze op 17 september vertrokken waren. Maar wat schetste mijn verbazing dat er toch nog een paar zijn achtergebleven:

21 sept.: 's nachts 5 op stal
22 sept.: 's nachts 3 op stal
24 sept.: 's nachts 4 op stal
25 sept.: 's nachts 2 op stal
27 sept.: 's nachts 1 op stal

Na 27 september zijn ze echt allemaal vertrokken.

Heleen Achterberg, Jonkerslân.

Plundering nesten in Dedgum en Joure

20-09-2018 Een tussenstand uit Dedgum.

Voor de boerenzwaluwen hier is het voorjaar en zomer goed gestart. Diverse paartjes, minimaal 6 nesten en veel jongen. Tot ongeveer 25 juli. Toen werd het stil. Eerst gedacht dat het kwam omdat hier verblijvende toeristen in de schuur de tl-buizen nachtenlang hadden laten branden. Totdat bijna 1,5 week later ik plots uilenballen vond in de schuur, en tegen de nok een kerkuil ontwaarde. Boos, onmacht, berusting. Alles is wel even voorbijgekomen. En in de uilenballen vele hele kleine schedeltjes en botjes. De nesten waren geplunderd en alles weg. De uil is verjaagd, de deuren e.a. avonds op een kier. Het zijn mijn vrienden even niet meer. Later is er toch een nieuw paartje binnengevlogen en gestart met een nest. Op dit moment hebben ze 2 jongen en gaat voortvarend. Hopen dat ze voor de grote trek goed vet op de botten hebben voor de lange reis. De huiszwaluwen gingen prima. Tot 7 nesten vol met jongen. Prachtig. Inmiddels veel vertrokken. Nu af en toe komen er nog een paar nachts in de nesten overnachten. De gierzwaluw heeft wederom hier gebroed, één paartje, meerdere jongen die we ontwaarden in de avondlucht, scherend en oefenend rond het huis en romp van de boerderij. Hopen nog even te mogen genieten, alvorens de stilte plots valt in de herfst.

Ton en Catharina Westendorp, Dedgum

Broedseizoen Joure 2018.

Bij Artina Oppenhuizen in Joure waren dit jaar drie broedparen terug. De eerste kwam al begin april. Er zijn er 21 jongen geboren. Helaas is een nestje vernield door een kerkuil en ook 1 van de oude vogels is gepakt. Heel sneu. De kerkuil zit er nu (begin december) nog. Het licht aandoen in de schuur om hem te verstoren helpt niet. Hopelijk is de kerkuil in 2019 verdwenen als de boerenzwaluwen terugkeren, want de boerenzwaluwen hebben heel goed door dat er een kerkuil aanwezig is in de schuur en komen dan niet terug. 2018 was een goed boerenzwaluwen jaar wat ons aangaat. We kijken nu alweer uit naar april 2019. De boerenzwaluwen zijn bij ons altijd welkom.

Artina Oppenhuizen, Joure

***Naschrift;** Helaas komt het regelmatig voor dat kerkuilen nesten met jongen van de boerenzwaluw plunderen. Het moet dan ook niet aanbevolen worden om nestkisten te plaatsen in ruimtes waar ook de kerkuil kan komen. Bij het geval in Joure is de kerkuil zomaar spontaan binnengekomen, en broedt hij er (nog) niet. Vaak zoeken nieuwe broedvogels en jonge vogels een geschikte ruimte om zich te vestigen. Wil men GEEN kerkuil in de schuur dan moet men VOORAF de invlieggaten in het dak (of ûleboerd”) voor zover mogelijk dicht laten vanaf eind oktober tot half maart. Let er wel op (!) dat de kerkuil zich niet al heeft gevestigd in de schuur en er mogelijk een nest heeft. Vertrouwd men het niet dan altijd de werkgroep kerkuilen (bekend bij plaatselijke vogelwachten) even waarschuwen ter controle.*

Losse aantekeningen boerenzwaluwen 2018.

04-01-2018. Bij de Lagune van Santo in Portugal groepje van 20 boerenzwaluw gezien door Bert Snijder e.a. (bericht van B. Snijder Santiago do Cacém Portugal) in Messenger 5-1-2018. Bert is een

Nederlander die in Portugal woont. Geb. 15-2-1963.

07-01-2018. Al een paar maanden slaapt een roodborst op een zwaluwnest hoog in de stal te Appelscha (Adrienne Jonker, Appelscha).

05-06-2018. Bij de burens in Noardburgum al een nest met vijf jongen uitgevlogen (Jan van der Veen).

07-06-2018. Nest van boerenzwaluw in portiek in Hotel Van der Werff op Schiermonnikoog, let op het plankje wat de uitwerpselen moet opvangen (Bert Kuiper).

Foto's © Bert Kuiper.

Foto links; Het plankje onder het nest vangt de uitwerpselen van de jongen op, bovenin het nest net zichtbaar.

Foto rechts; een volwassen boerenzwaluw voedt de jongen in de portiek van het Hotel.

20-07-2018. Tweede broedsel, 6 sept nog 3 paar aan het broeden. 11 sept nog nestje met jongen gezien. 30 augustus een groep vertrokken. 24 sept was de schuur weer leeg. Op een avond zaten er 31 jongen op een rij boven de roldeur. Het was genieten deze zomer (Klaske Adema, Oudkerk).

07-08-2018. Grote groepen op de slaapplek in het riet bij Svenborg (Peter Tegløj in Swallow Watch).

25-08-2018. Bij Svenborg in Denemarken gaan de boerenzwaluwen om 20:52 uur slapen. Ze zullen spoedig vertrekken, we zullen ze missen (Peter Tegløj in Swallow Watch).

Foto © Peter Tegløj

Begin augustus gaan er in Denemarken al veel boerenzwaluwen slapen in het riet bij Svenborg.

05-09-2018. Nog steeds grote groepen op de slaapplek in het riet in Denemarken bij Svenborg (Peter Tegløj in Swallow Watch).

07-09-2018. De eerste 20 komen aan op de slaapplek in Zuid-Afrika bij Umzumbe Roost. Dit is een erg vroege aankomst daar, normaal keren ze in oktober terug is (Andrew Pickles in Swallow Watch).

Opmerking Jan de Jong; mogelijk al de eerste boerenzwaluwen uit Zuid-Europa (Spanje, Portugal en delen van N-Afrika), deze broeden n.l. eerder en zullen ook eerder vertrekken. Overwinteren komt m.i. in Afrika zelden voor.

12-09-2018. De boerenzwaluwen op de slaappleats in Denemarken bij Svenborg zijn nu bijna allemaal verdwenen zo meldt Peter Teglhøj. - *only few swallows left this very nice evening - migration has begun for second brood birds aswell - one week earlier than last year.*

Foto © Mariet Verbeek.

Veel boerenzwaluwen maken elk jaar de lange reis naar de overwintergebieden in Afrika. Daarbij liggen er nogal wat gevaren en bedreigingen op de loer. Heel veel jonge vogels redden het in de nestjongfase al niet als ze te maken krijgen met ongunstige weersomstandigheden tijdens de 1^e 20 dagen van hun leven. Van de uitgevlogen jongen overleefd slechts 18% het eerste levensjaar en van de oude vogels is de jaarlijkse overleving 42% (2012. Henk van der Jeugd. Overleving van de Boerenzwaluw in de periode 1991-2010. Vogeltrekstation Wageningen). Vooral de sterfte tijdens de lange weg naar en het verblijf in Afrika eist zijn tol voor de nog jonge onervaren boerenzwaluwen. Als ook in het overwintergebied tijdens de ruifase (naar het 1^e volwassen kleeft) slechte klimatologische weersomstandigheden of voedselvergiftiging zich voordoen sterven er vele nog voor ze de terugweg kunnen aanvangen.

8. Pesticiden onderzoek in boerenzwaluwen in Nederland.

Jan de Jong

Als vrijwillig wetenschappelijk medewerker van het Vogeltrekstation (verbonden aan de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen) ben ik als boerenzwaluw onderzoeker in Friesland verbaast en geschrokken hoe men de resultaten van het pesticiden onderzoek in ons land heeft opgenomen en kennelijk weer overgaat tot de orde van de dag.

We hebben lang moeten wachten op de resultaten van het pesticiden onderzoek van de eieren, dode nestjongen en die ene volwassen boerenzwaluw. Wie het hele rapport uitvoerig wil lezen kan dit downloaden van;

https://www.clm.nl/uploads/pdf/943-CLM%20rapport-Boerenzwaluwen_en_pesticiden.pdf

De algemene conclusies en aanbevelingen die uit het rapport getrokken kunnen worden zijn mijns inziens dat er nog heel veel onderzoek gedaan moet worden. En met name dan ook buiten ons land in de overwintergebieden en trekroutes in Europa. Dit wordt duidelijk na het lezen van het artikel wat op 19 mei 2018 op internet verscheen in Nature Today. Het is verontrustend dat de opname van vergiften in boerenzwaluwen het hoogste zijn bij die ene volwassen boerenzwaluw. Opmerkelijk is dat nou net bij deze ene volwassen boerenzwaluw de hoogste concentraties DDT, permethrin en tembotrione zijn aangetroffen. Een citaat uit het rapport viel op;

De insecticide novaluron, is zelfs nooit in Europese toegelaten, maar wel in Afrikaanse landen. Waarschijnlijk heeft die ene volwassen boerenzwaluw dit middel in Afrika binnen gekregen.

In het originele rapport van Adriaan Guldmond, Peter Leendertse en Jost Lommers worden de volgende aanbevelingen gegeven voor verder onderzoek (citaat blz.27).

6.2

Aanbevelingen

1. Recente metingen van pesticiden in vogels zijn weinig gedaan in Nederland of Europa. Onze analyse laat zien dat een groot aantal stoffen, zowel insecticiden, fungiciden en herbiciden, wordt gevonden in boerenzwaluw. Deze stoffen mogen worden toegepast onder strikte voorwaarden, komen desondanks voor in verschillende milieucompartmenten (lucht, water, bodem), en er vindt doorvergiftiging plaats naar organismen hoger in de voedselketen (boerenzwaluw). Screening van insectenetende ‘boerenlandvogels’ op pesticiden geeft een beeld van de ongewenste verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen en zou breder opgepakt moeten worden.

Als milieu-indicator zijn dood gevonden jongen van de boerenzwaluw een goede kandidaat.

2. Communiceer actief naar agrariërs en particulieren met stallen waarin vee en/of hobbydieren worden gehouden over alternatieve chemievrije maatregelen om vliegen te bestrijden. Denk aan UV-lampen, natuurlijke vijanden etc. Gebruik geen plak strips, waaraan boerenzwaluwen (en vleermuizen) kunnen blijven kleven en vervolgens doodgaan.

3. Verder onderzoek naar causale relaties van pesticiden concentraties (ook cumulatieve effecten van meerdere pesticiden) en sub lethale gevolgen in vogels is aan te bevelen.

Daarbij staat **niet expliciet** dat er ook in Afrika onderzoek moet worden gedaan naar pesticiden bij de daar broedende zwaluwsoorten maar wordt er in punt 3 in zijn algemeenheid aanbevolen dat er; verder *onderzoek naar causale relaties van pesticiden concentraties (ook cumulatieve effecten van meerdere pesticiden) en sub lethale gevolgen in vogels is aan te bevelen.*

Een kleinschalig onderzoek o.a. in Afrika naar de eieren en nestjongen van zwaluwsoorten die daar broeden zou onomstotelijk de pesticide concentraties, die daar door voedselopname (insecten) wordt verkregen in kaart kunnen brengen, en dan zou er een meer duidelijke relatie kunnen worden aangetoond met de concentraties die hier in

ons land worden gevonden. Het is niet voor niks dat er maar weinig jonge boerenzwaluwen in ons land in een volgend jaar terugkeren (overleven) en naar hun geboortegrond terugkeren. Zie hiervoor het rapport; https://vogeltrekstation.nl/sites/vt/files/downloads/VT2011-03_Overleving_boerenzwaluw.pdf

Het onderzoek naar het gebruik van pesticiden in het overwintergebied zou wel eens duidelijkere resultaten kunnen aangeven voor de hoge concentraties pesticiden die o.a. boerenzwaluwen oplopen tijdens hun levensfase. Dode geringde boerenzwaluwen in ons land zouden per jaarklasse bij een geolocator onderzoek (met name bij de als nestjong geringde vogels) veel aan het licht kunnen brengen over de opname van pesticiden concentraties.

Jan de Jong

Joure. 19 oktober 2018.

Hieronder het artikel wat is overgenomen uit Nature Today.19 mei 2018.

Cocktail van pesticiden gevonden in boerenzwaluw

Tekst: Adriaan Guldemon, CLM Onderzoek en Advies, via Vogelbescherming Nederland
Foto: Jouke Altenburg; Theo van Lent

CLM Onderzoek & Advies, Vogelbescherming Nederland

19-MEI-2018 - In niet uitgekomen eieren en dode jongen van boerenzwaluwen zijn 14 verschillende bestrijdingsmiddelen tegen insecten, schimmels en onkruiden (pesticiden) gevonden. Er werden middelen gevonden die niet meer in Europa gebruikt mogen worden of nooit zijn toegelaten. Aan de concentraties gaan de boerenzwaluwen niet direct dood, maar de vraag is wat de effecten op hun gezondheid en overleving zijn.

In totaal zijn vijf insecticiden, vier fungiciden, drie herbiciden, en twee biociden aangetroffen¹. Het insecticide DDT kwam het meest voor: het werd in 93% van de monsters gevonden, gevolgd door het insecten werende middel DEET in 22% van de monsters. Ook in eerdere studies werden ‘klassieke’ pesticiden gevonden, die al lang niet meer zijn toegelaten, zoals DDT.

Waar en wat?

De monsters van de boerenzwaluw betreffen niet-uitgekomen eieren (16 monsters), dode jonge vogels (10 monsters) en één dode volwassen zwaluw. Ze zijn op verzoek van het CLM door boerenzwaluw ringers verzameld op 16 locaties in Friesland, Gelderland, Zuid-Holland en Limburg. Het materiaal is in een gecertificeerd laboratorium onderzocht.

Zijn de gevonden pesticiden gevaarlijk voor boerenzwaluw?

De gemeten concentraties zijn over het algemeen kleiner dan 0,1 milligram per kilogram. In vier gevallen was de concentratie hoger, met de hoogste waarde voor het insecticide DDT: 1,9 milligram per kilogram. In de volwassen vogel zijn de hoogste concentraties DDT, permethrin en tembotrione aangetroffen.

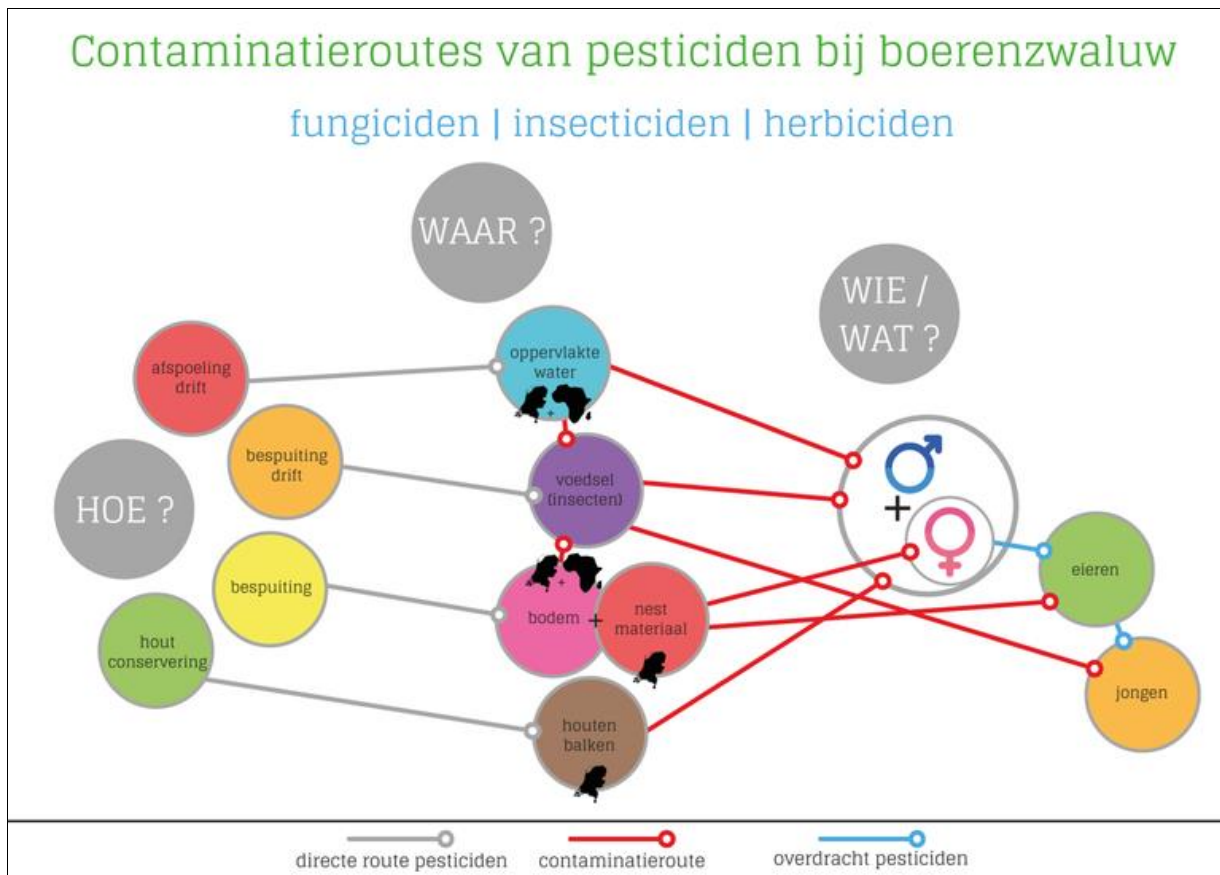
Deze stoffen lijken op te stapelen gedurende het leven. Uit de literatuur blijkt dat de gevonden waarden van DDT geen acuut vergiftigend effect hebben op de boerenzwaluw. Over de andere stoffen en mogelijke combinaties kunnen we geen uitspraak doen, evenals over de effecten op gezondheid en overleving.

Verboden middelen

DDT en hexachloorbenzeen zijn al sinds de jaren 70 van de vorige eeuw verboden in Nederland. De insecticide novaluron, is zelfs nooit in Europese toegelaten, maar wel in Afrikaanse landen. Waarschijnlijk heeft de boerenzwaluw dit middel in Afrika binnen gekregen. Van DDT is bekend dat het nog op allerlei plekken in het Nederlandse milieu voorkomt, omdat het niet of nauwelijks wordt afgebroken. Hexachloorbenzeen wordt ook nog aangetroffen in oppervlaktewater. Het is niet te zeggen waar de boerenzwaluw met deze stoffen in aanraking is gekomen.

Hoe komen de middelen in de zwaluwen?

De illustratie laat zien dat de zwaluwen op allerlei manieren in aanraking kunnen komen met pesticiden. Via het voedsel: insecten komen in aanraking met gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw. De route via vliegenbestrijding in de stal lijkt bijvoorbeeld aannemelijk. Ook pesticiden in het water kunnen een bron van besmetting zijn: via drinken of doordat insecten als larve in het water leven en als volwassen insect rondvliegen. Ook het nestmateriaal (grond, veren en haren) of houtverduurzamingsmiddelen in de balken waaraan de nesten in de stal zitten, zijn mogelijke besmettingsroutes. Via de moedervogel komen pesticiden in de eieren terecht.

Mogelijke contaminatieroutes van pesticiden naar boerenzwaluw (Bron: Theo van Lent)

Boerenzwaluw als bio-indicator?

Er zijn weinig recente metingen van pesticiden in vogels in Nederland of Europa gedaan. De analyses laten zien dat een groot aantal stoffen wordt gevonden in boerenzwaluwen. Screening van insectenetende 'boerenlandvogels' op pesticiden geeft een beeld van de (ongewilde) verspreiding van pesticiden. De boerenzwaluw is een goede kandidaat om deze verspreiding beter in kaart te brengen.

In totaal zijn de volgende stoffen gevonden in boerenzwaluwen: insecticiden (cyflutrin, DDT, dimethoat, novaluron en permethrin); fungiciden (bitertanol, fluazinam, fluxapyroxad en hexacloorbenzeen); herbiciden (chloorprofam, MCPA en tembotrione); biocide (DEET) en de synergist (piperonylbutoxide).

Het onderzoek in dit verslag is uitgevoerd door CLM en is gefinancierd door Triodos Foundation, Vogelbescherming Nederland en CLM.

Meer informatie. Rapport Pesticiden in de boerenzwaluw - Verkennende studie van pesticidenbelasting bij boerenzwaluw in Nederland (pdf; 3,4 MB).

https://www.clm.nl/uploads/pdf/943-CLM%20rapport-Boerenzwaluwen_en_pesticiden.pdf

000000

9. Muggenradar Wageningen University

In juni 2018 vond ik op internet een interessant artikel over muggenoverlast. Hieronder het artikel.

Muggen zijn ook een deel van het voedsel voor de boerenzwaluw. De pas vliegvlugge boerenzwaluwen hadden dus begin juni een ruime voedsel keuze in ons land. Als we het artikel doornemen blijkt dat er vooral in midden en zuid Nederland sprake is van overlast van muggen, althans daar komen de meeste meldingen vandaan. In Noord-Nederland viel de overlast toch best mee. Geen tekort aan voedsel voor de jonge boerenzwaluwen dus.

19 oktober 2018

Jan de Jong

Overgenomen bericht van NATURE TODAY op internet.

Muggenoverlast bijna maand vroeger door hoge temperaturen

Muggenradar, Wageningen University

Tekst en foto's: Arnold van Vliet en Sander Koenraadt, Wageningen University en Muggenradar.nl

13-JUN-2018 - Het weer de afgelopen weken was gunstig voor de huissteekmug. De eerste generatie kwam volgens onze berekeningen al eind mei tevoorschijn. Bijna een maand eerder dan normaal. Door de hoge temperaturen en voldoende neerslag komt rond deze dagen al de tweede generatie tevoorschijn. Kijk op Muggenradar.nl waar welke mate van overlast ervaren wordt en geef door welke mate van overlast u ervaart.

De afgelopen week nam het aantal berichten over muggen en muggenbulten op sociale media toe. Een duidelijk teken dat de huissteekmug al volop actief is. Dit is ook te zien aan het aantal muggenbulten op armen, benen van de mensen in de straat. Normaal gesproken begint de muggenoverlast pas echt toe te nemen vanaf de tweede helft van juni en bereikt de overlast een piek in juli en augustus.

Maand eerder

Eitjes en muggenlarven in emmer met water (Bron: Arnold van Vliet)

De uitzonderlijk hoge temperaturen in de afgelopen twee maanden heeft de huissteekmug vroeg geactiveerd uit winterrust. Normaal is april nog te koud voor een goede ontwikkeling van de huissteekmug. Dit jaar was april echter drie graden warmer dan normaal en mei zelfs 3,1 graden warmer dan normaal. Mei was daarmee zelfs warmer dan normaal in juni. Het gevolg is dat de eerste generatie van de huissteekmug tussen half en eind mei tevoorschijn kwam en de vrouwtjesmuggen op zoek gingen naar bloed. In een jaar met normale temperatuur is dat pas eind juni.

Nu al tweede generatie muggen

Na het leggen van eitjes duurt het normaal gesproken zo'n vier weken voordat de larven zich ontwikkeld hebben en de nieuwe muggen uit de poppen komen. De snelste exemplaren kunnen zich in twee weken tijd ontwikkelen. Door de zeer hoge temperaturen dit jaar is de ontwikkeling van de larven echter ook versneld en verschijnt rond deze tijd al een tweede generatie muggen. Als de temperatuur dit jaar verder normaal blijft dan kunnen we dit jaar minimaal 1 extra generatie muggen hebben.

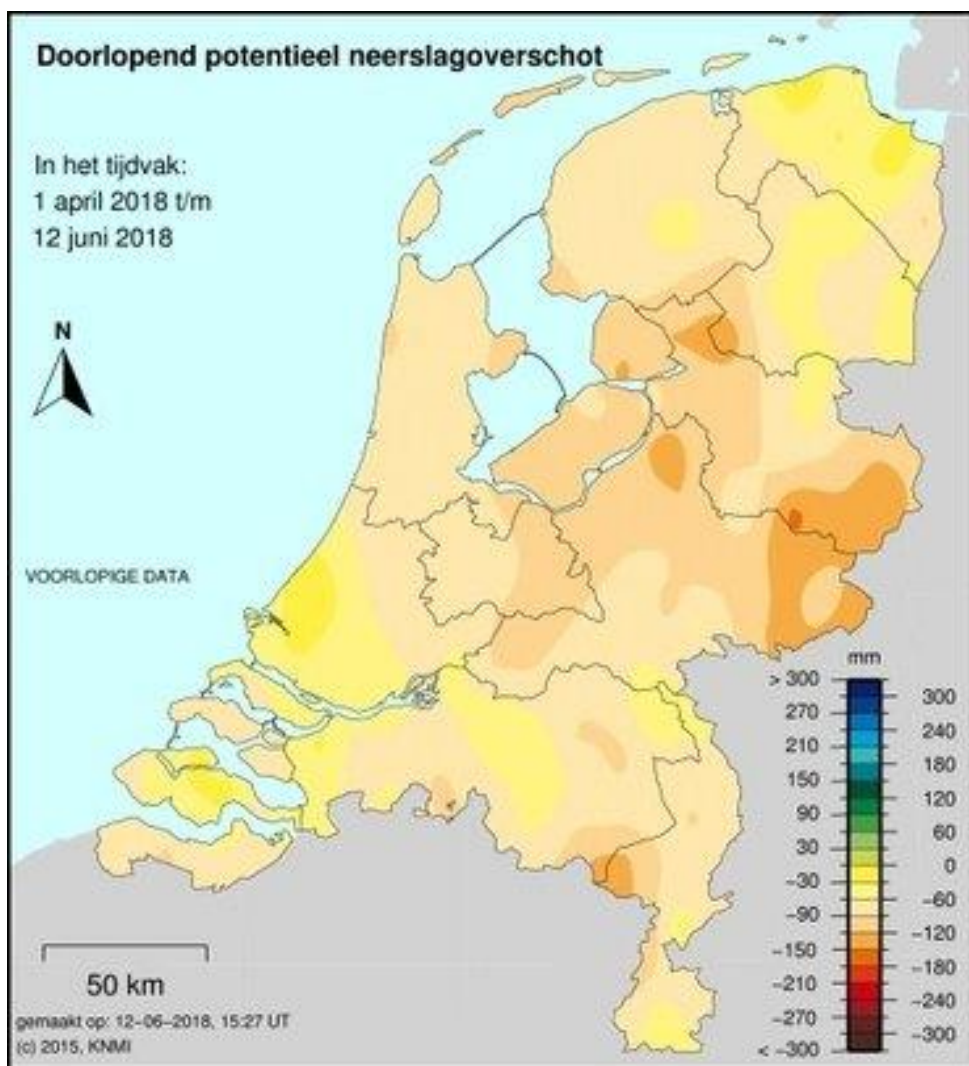

Groot aantal huissteekmuggen op raam (© Bron: Sander Koenraadt)

Voldoende neerslag?

Een extra generatie muggen betekent bij voldoende neerslag ook extra overlast. Regelmatig neerslag is voor muggen belangrijk om hun broedplaatsen lang genoeg gevuld te houden zodat larven voldoende tijd hebben om zich te ontwikkelen. De meeste muggenoverlast door huissteekmuggen veroorzaken we zelf met de vele met water gevulde emmers, plantenbakken en regentonnen die we in onze tuinen hebben staan. Door het ontbreken van natuurlijke vijanden kan de muggenlarvendichtheid in dit soort kunstmatige broedplaatsen oplopen tot honderden larven per liter water.

Vorig jaar was het tot in juni zeer droog. Dit jaar is dat minder het geval (zie kaart) al is het gemiddeld genomen nog geen nat voorjaar en koersen we volgens het KNMI af op een plek bij de 5% droogste jaren tegen het eind van deze maand. Op diverse plaatsen zijn echter zeer grote hoeveelheden neerslag gevallen waardoor broedplaatsen regelmatig gevuld werden. Zware neerslag kan echter ook nadelig uitpakken voor muggen omdat muggenlarven dan uit de bakjes kunnen spoelen. Hoe groot dat effect is, is niet bekend.

Doorlopend potentieel neerslagoverschot vanaf 1 april 2018 tot en met 12 juni 2018 (Bron: KNMI).

Vroeg veel muggenoverlast meldingen op Muggenradar.nl

Aan de meldingen op [Muggenradar.nl](https://muggenradar.nl) zien we dat veel mensen al een flinke muggenoverlast ervaren. In de periode van 1 mei tot en met 11 juni bleek 36% van de meldingen in de categorie ‘Heel veel overlast’. Vorig jaar viel maar 14% van de meldingen in mei en juni in de categorie ‘Heel veel overlast’. In deze periode vorig jaar gaf 39% aan geen overlast te ervaren terwijl dat dit jaar maar 24% is.

Doet u ook mee aan het Muggenradaronderzoek?

Op onderstaande kaart ziet u waar dit jaar al meldingen van de mate van muggenoverlast zijn doorgegeven tot en met 12 juni 2018. De meeste waarnemingen worden doorgegeven op het moment dat er media-aandacht voor het onderzoek is. We zoeken mensen die met regelmaat (bijvoorbeeld wekelijks) een melding van de mate van muggenoverlast willen doorgeven [via Muggenradar.nl](https://muggenradar.nl), zodat we de ontwikkeling in de tijd beter kunnen volgen. U kunt dit anoniem doen, maar ook via uw Nature Today-account. Als u eerst inlogt voordat u uw waarneming doorgeeft, dan kunt u uw waarnemingen later nog terugkijken. [Een account kunt u aanmaken via deze link](#). U kunt dan ook aangeven of u de dagelijkse of wekelijkse nieuwsbrief van Nature Today wilt ontvangen.

Meldingen mate van muggenoverlast doorgegeven in de periode 1 januari tot en met 12 juni 2018 via Muggenradar.nl (© Bron: Muggenradar.nl).

10. Zand en Stofstormen in Sahara slecht voor boerenzwaluwen.

Zand en stofstormen in Afrika kunnen enorme gevolgen hebben voor trekvogels, zo ook voor onze boerenzwaluwen. In een artikel uit Nasa Eart Observatory van eind maart 2018 blijkt duidelijk dat boerenzwaluwen het tijdens de terugtocht naar ons land erg moeilijk hadden en dat de zand en stofstormen aldaar duidelijk een van de oorzaken geweest zijn dat de vogels soms pas zeer laat nog terug konden keren naar de broedplekken. Ook zullen er vele zijn omgekomen, doch dat blijkt tot op dit moment nog niet uit de terugmeldingen van boerenzwaluwen uit Afrika. Hieronder het overgenomen artikel uit NASA Eart OBSERVATORY.

Er zijn slechts enkele fotos overgenomen uit dit artikel.

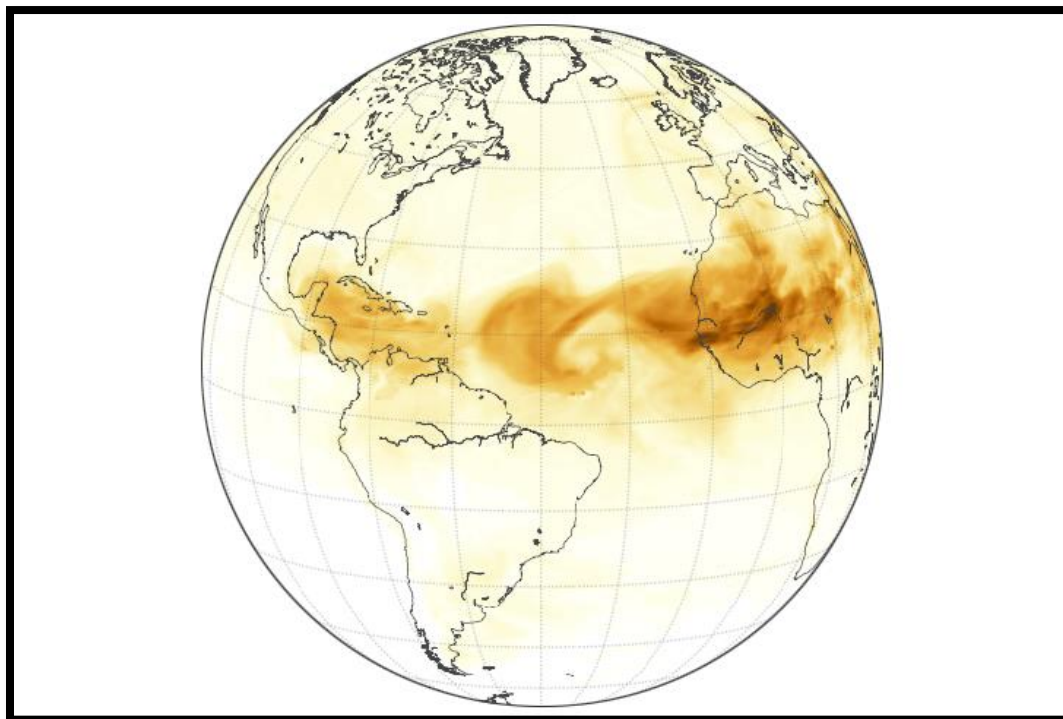
Met dank aan Norman Deans van Swelm voor de tip via Ringersnet.

19 november 2018. Jan de Jong, Joure.

Enorme stofstormen in Afrika in de Sahara.

Deels overgenomen uit NASA Eart Observatory.

Eind maart 2018 onderging Noord-Afrika een maalstroom van zand, met verstrekkende gevolgen. Stof uit de Sahara verspreide zich in maart naar het noorden in Europa, waarbij skipistes en mediterrane steden werden bedekt met oranje deeltjes. In West-Afrika blies de storm veel stof boven de Atlantische Oceaan uit, op weg naar Amerika.

Zelfs volgens de normen van het woestijn binnenland van Afrika, waren de stormen van eind maart intens. Scholen en luchthavens zijn onder meer gesloten in Soedan en Egypte, en een dikke oranje waas heeft de lucht gevuld toen wind gestuurde zandstormen of *hababobs* de Sahara opwekten.

Hoewel er in Noord-Afrika vaak wat stof rondwaait, leek de recente activiteit op te duiken (zoals te zien aan de satelliet) op 21 maart 2018, toen de Moderate Resolution Imaging Spectro radiometer (MODIS) op de Terra- satelliet van NASA de onderste afbeelding verwierf.

Foto © NASA.21-03-2018

Zand en stofstormen op de grens van Mauretania/Mali en Algeria

Een week later kreeg de Visual Infrared Imaging Radiometer Suite (VIIRS) op de Suomi NPP- satelliet het tweede beeld, een weergave in natuurlijke kleuren van een intense stofgolf in het noordoosten van Afrika. Elke dag waren er tussen die beelden grote pluimen van stof zichtbaar rond de Sahara.

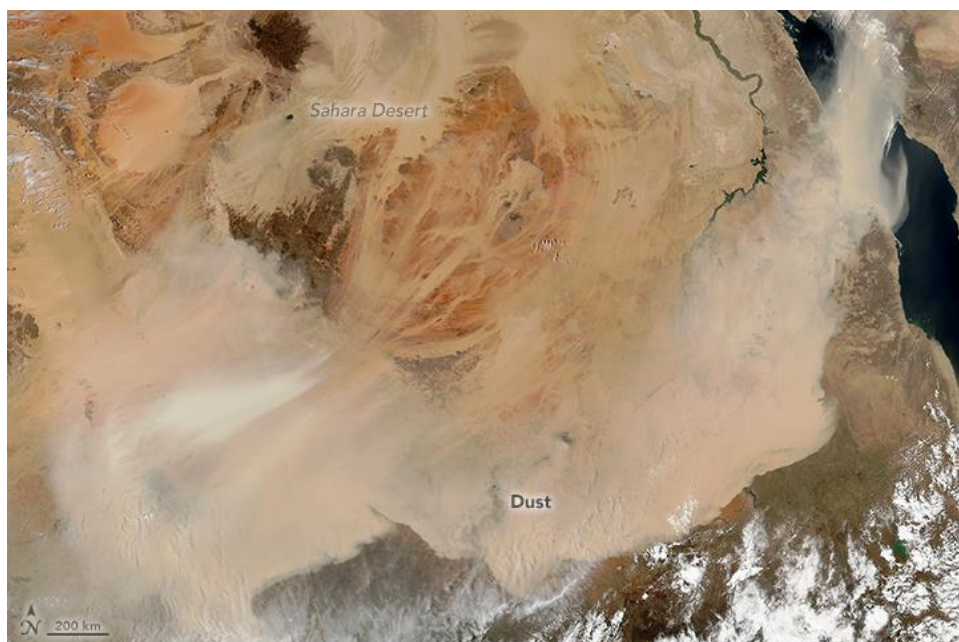

Foto © NASA 29 maart 2018.

"Lentestof uit Afrika is interessant", zegt Hongbin Yu, een atmosferische wetenschapper bij het Goddard Space Flight Center van de NASA. "Onze analyse van meerdere satellietmetingen laat zien dat de laatste jaren de jaarlijkse stofvariabiliteit wordt gedomineerd door de lente. Oppervlaktewind is waarschijnlijk een overheersende factor, hoewel bodemvocht en vegetatie in de Sahel-Sahara overgangsregio ook bijdragen. "

NASA is onlangs begonnen met een samenwerking met een wetenschappelijk team aan de Cornell University om de klimaateffecten van stofstormen te onderzoeken. Onderzoekers zullen een instrument bouwen dat op het internationale ruimtestation ISS wordt gemonteerd en dat de minerale samenstelling van stof in de lucht kan detecteren. Mineralen met verschillende kleuren, groottes en chemie kunnen verschillende verwarmings- of koeleffecten hebben op de atmosfeer.

Kijk bij de volgende foto (hieronder) van 31 maart 2018 hoe de gehele westkust van Midden-Afrika en de Westelijke Sahara gedomineerd wordt door stof en zandstormen. Boerenwaluwen waren duidelijk gehinderd door dit fenomeen en konden op de voorjaarestrek naar de broedgebieden dit gebied niet passeren.

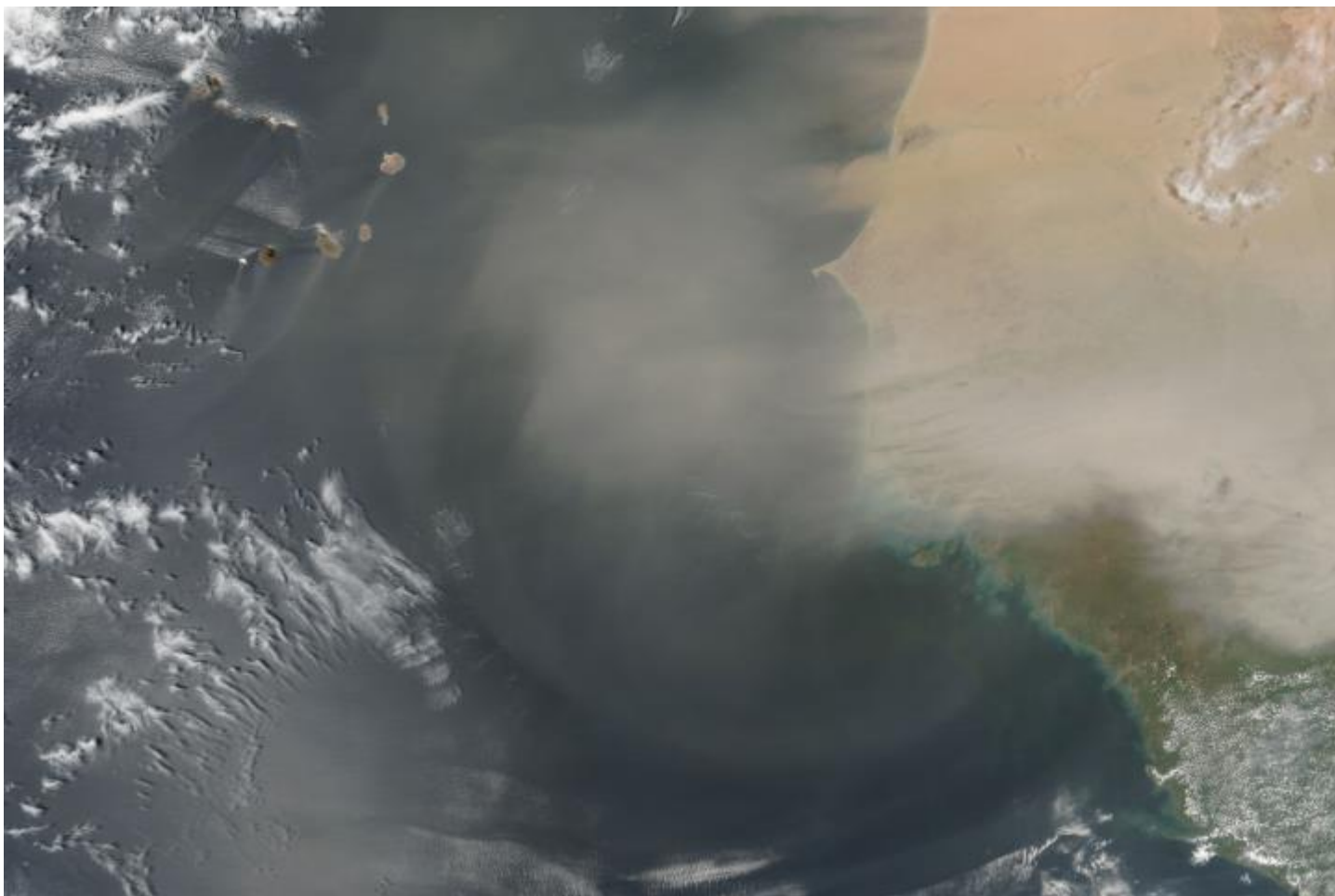
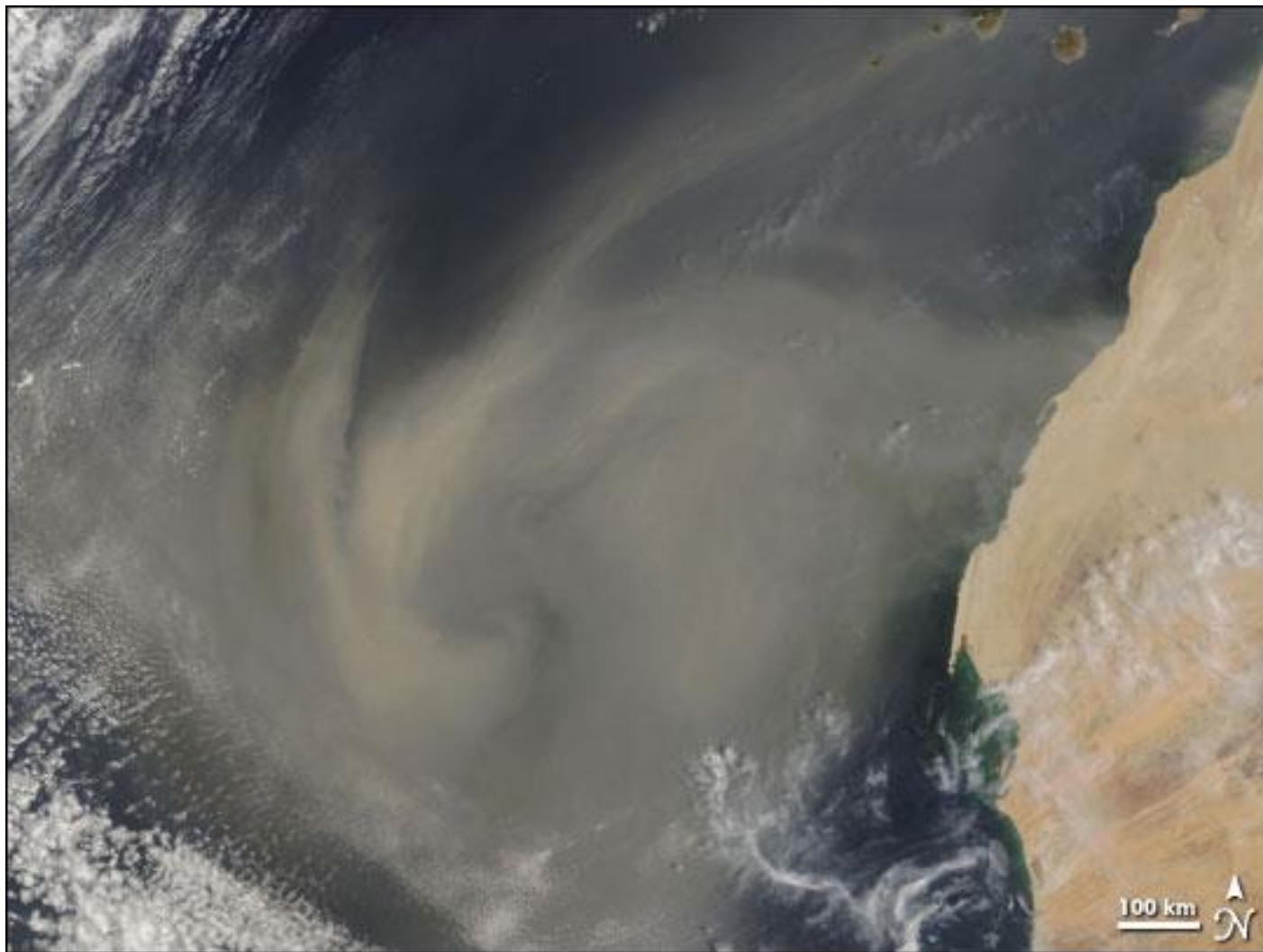

Foto © NASA. 31 maart 2018

Delen van de westelijke Sahara. Stof en zand wordt de Atlantische Oceaan opgeblazen.

Stofstorm uit West-Afrika in 2005

Ook in 2005 waren er stofstormen in West-Afrika te zien op satellietbeelden. Net in de periode dat de meeste boerenwaluwen uit Europa zuidwaarts trokken op weg naar de overwinter gebieden in Afrika. Op de foto van NASA op 4 september 2005 is duidelijk de stofstorm te zien langs de Westkust. Klimatologische omstandigheden, ook in Afrika, kunnen dus grote gevolgen hebben voor onze lange afstand trekkers die in Afrika overwinteren.

© NASA .4 september 2005 [JPEG](#)

Een stofstorm, honderden kilometers lang, kronkelde langs de westkust van Afrika en over de Atlantische Oceaan op 4 september 2005. De Moderate Resolution Imaging Spectroradiometer (MODIS) die aan boord van de Terra- satelliet vloog, nam dezelfde dag deze foto. De stofstorm bedekt bijna het hele beeld, de kleur varieert van bruin tot lichtbeige. Het stof lijkt zich te concentreren in het midden van de storm. In het westen, wolken langs de randen van de stofstorm. In het oosten liggen de kustlijnen van Mauritanië en de Westelijke Sahara, en de Canarische eilanden. Gebieden zonder vegetatie, zoals de Sahara, ervaren extreme hitte overdag. Deze warmte leidt tot turbulentie in de laagste 1 tot 2 kilometer van de atmosfeer, die bekend staat als de *grenslaag*. Die turbulentie kan stofdeeltjes omhoog van de grond brengen. Dus in plaatsen zoals de Sahara resulteren stofstormen niet alleen van overvloedig stof maar ook gunstige omstandigheden om het stof in de lucht te gooien.

Nawoord.

Het is moeilijk om uit al deze stof en zandstormen in Afrika een definitieve conclusie te trekken. Dat het grote invloed kan hebben op de stand van de boerenzwaluw en enkele andere soorten langeafstand trekkers lijkt me wel duidelijk. Het is maar net of de boerenzwaluwen elk jaar deze stormen kunnen ontwijken om zo hun bestemming te bereiken. Hoe hoog vliegen ze, welke route kiezen ze, en hebben ze voldoende vetreserves opgebouwd voor de reis? Hebben de vroege wegtrekkers (na 1^e broedsel) voordeel of vallen onze Nederlandse broedvogels net in de “piek” van de zand en stofstormen? Allemaal vragen waar we graag een antwoord bij zoeken. We weten aan de hand van ringgegevens dat enorm veel jonge vogels die voor het eerst naar Afrika trekken om daar te overwinteren het niet halen. Het Vogeltrekstation laat dit ook zien in het rapport;

https://vogeltrekstation.nl/sites/vt/files/downloads/VT2011-03_Overleving_boerenzwaluw.pdf

Ook tijdens mijn ringvangsten van boerenzwaluwen op de broedplaatsen zijn er maar heel weinig boerenzwaluwen die in het jaar ervoor geringd zijn als nestjong en in een volgend jaar teruggemeld worden als broedvogel, met name het lage aantal terugmeldingen valt daarbij op. Vooral jonge mannen keren vaker terug naar de plek waar ze geboren zijn, jonge vrouwen zwermen meer uit en zijn moeilijker te lokaliseren. Wel is het zo dat als vrouwen ergens voor het eerst gebroed hebben ze wel vaker terugkeren naar dezelfde stal. Het is dan ook maar de vraag waarom een POPULATIE plaatselijk kan instorten. Persoonlijk wijt ik een terugval van een plaatselijke broedkolonie dan ook voor een groot deel aan het succes van hun trekervaring naar Afrika, hun verblijf daar en de lange gevaarlijke reis terug.

19 november 2018, Jan de Jong, Joure

Foto © Renze Westra

Zeg jongens waarom gaan we eigenlijk zo ver weg naar Afrika, het wordt hier ook steeds warmer en het is wel zo gezellig bij de boerderij vraagt de nog onervaren jonge boerenzwaluw(2^e van rechts) aan zijn lotgenoten vlak voordat ze de lange reis naar Afrika aanvangen .

11. Ervaringen met witte vlek op ST6 bij boerenzwaluwen.

Door Jan de Jong

Onderzoek naar de witte vlek op de buitenste staartpen van volwassen boerenzwaluwen is nog maar enkele jaren in gebruik in ons land. In 2012 verscheen een publicatie (Bennie van den Brink) in *Op Het Vinkentouw 124, maart 2012 p.4-5; Staartvlekken bij boerenzwaluw Hirundo rustica als hulpmiddel bij geslachtsbepaling*. In enkele gevallen kunnen we dus aan de hand van de witte vlek ook uitspraken doen over het geslacht van de volwassen boerenzwaluwen. Bij eerste jaars kunnen we dat niet maar zijn er door mij wel opvallende lengte verschillen en variatie in de witte vlekken vastgesteld na het uitvliegen. Meteen komt dan de vraag bij me op; kunnen we aan de hand van de lengte en vorm van de witte vlek bij vliegvlugge eerste jaars ook al geslachtskenmerken vaststellen? Vanaf 2018 is bij eerste jaars dan ook speciaal gelet op de witte vlek op de buitenste staartpen bij het vangen en ringen in schuren en stallen. Hieronder een verslag naar de bevindingen van dit onderzoek.

Inleiding.

Bij het vangen, ringen en onderzoeken van volwassen boerenzwaluwen in het broedseizoen bij het RAS-onderzoek (Retrapping Adults for Survival) van het Vogeltrekstation Wageningen worden vaak biometrische gegevens opgenomen ter ondersteuning voor het bepalen van het geslacht. Naast de biometrie gebruik ik in het broedseizoen ook regelmatig de broedvlekcode in combinatie met staartlengte, staartvork, streamers en sinds enkele jaren ook de witte vlek op de buitenste staartpen. Ook worden er fotos van de witte vlek op de staartpen gemaakt. Zo kan je het verschil in lengte en vorm van de witte vlek bij broedvogels bij mannetjes en vrouwtjes goed documenteren en vastleggen. Het bepalen van het geslacht van jonge boerenzwaluwen (eerste jaars) is aan de hand van biometrische gegevens van de vogel vooralsnog niet aan te tonen. Toch ontdekte ik dat er bij het vangen en ringen van eerste jaars in schuren en stallen dat er een flinke variatie zit in de ontwikkeling van deze witte vlek bij eerste jaars. In dit verslag een uitleg over de opzet van het onderzoek naar de witte vlek van eerste jaars boerenzwaluwen en ervaringen in relatie tot de terugvangsten van volwassen boerenzwaluwen.

Materiaal en methode.

Tijdens het RAS-project van het Vogeltrekstation Wageningen worden in schuren en stallen naast de volwassen boerenzwaluwen ook eerste jaars vogels gevangen en nestjongen geringd.

Belangrijke RAS-doelstellingen zijn o.a;

- ring zoveel mogelijk nestjongen in stallen daar waar ze gemakkelijk zijn terug te vangen als ze vliegvlug zijn.
- geef elk nest een uniek nummer en noteer het aantal levende pulli en de leeftijd op het moment van ringen.
- vang zoveel mogelijk oude en eerstejaars IN de schuur of stal terug en noteer broedvlekcode.
- noteer biometrie gegevens van de (terug)gevangen vogels.

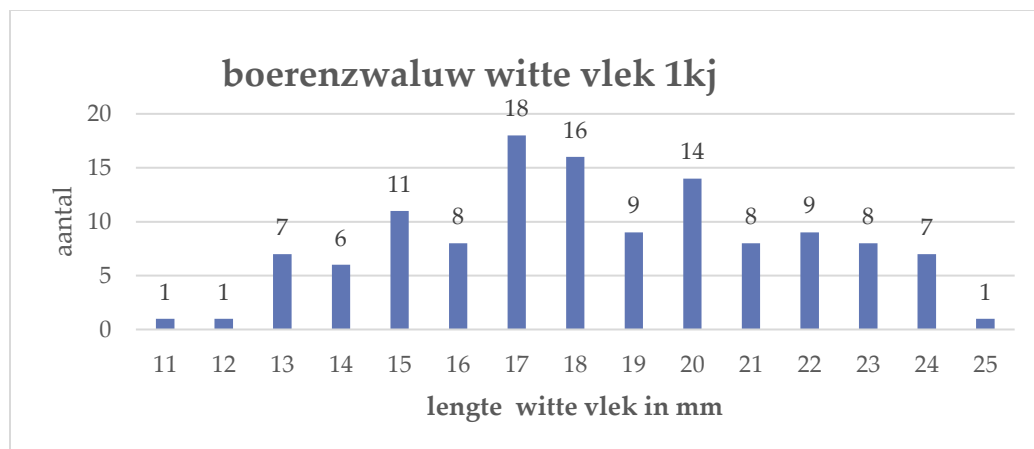
Bij het vastleggen van de gegevens is gebruik gemaakt van voorgedrukte formulieren in ringband waarop je alle gegevens snel kan noteren. Daarbij worden o.a. genoteerd; datum/ ringnummer /soort/sexe /leeftijd/ tijd/ vleugel/ P8/ gewicht /vetscore/ loopbeen/N ei of pulli/ staart/ vork (ST1-6)/streamer (ST5-6)/ witte vlek ST6. En verder bij opmerkingen; ringplek/ fotonummer/wel-niet broedvlek/nestnummer/ bijzonderheden. Voor de methode van de metingen zie; *Jong J.de 2014. Geslachtsbepaling bij de boerenzwaluw Hirundo rustica. Op het Vinkentouw nr.129, juni 2014, pp.5-15*

Het terugvangen van geringde boerenzwaluwen levert inzicht op over de overleving en de plaatstrouw. Het ringen van nestjongen en het vaststellen van de leeftijd en geslacht van volwassen boerenzwaluwen vormt een belangrijke bijdrage bij dit onderzoek. In 2018 is er getracht naast de volwassen vogels ook een flink deel van de eerste jaars terug te vangen in de schuur. Van deze eerstejaars boerenzwaluwen is de witte vlek gemeten. Op 0,5 mm nauwkeurig en een foto gemaakt van de staartvlek op ST6 met een Sonny DSC-HX5 camera. Beide gegevens zijn gekoppeld aan het ringnummer en de vangstdata. De foto van de witte staartvlek is herkenbaar aan het nummer op het fototoestel en wordt in de administratie genoteerd. Fotos worden opgeslagen in een databestand. In 2019 zal getracht worden de boerenzwaluwen waarvan materiaal verzameld is in 2018 terug te vangen en deze te vergelijken met de gegevens die tijdens de eerste jaars fase zijn vastgesteld.

Resultaten.

In 2018 is de witte vlek gemeten van 124 eerste jaars boerenzwaluwen die gevangen zijn in een 10-tal broedschuren in Friesland. In de maand juli werden 62 gemeten, augustus 56, en september 6. De aantallen per broedschuur zijn; De Knipe 19 (Durkstra), Terwispeel 22 (A. Jager), 15 (Sj. Wagenaar), 8 (H. Veenstra), Hommerts

2 (A. Hofman), Koufurderrige 2 (B.de Vries), Tijnje 2, (H. Nieuwland), Warga 25 (S. Talsma), Warns 6 (B. Smid) en Wommels 22 (R. Schraa).

Grafiek 1.

Lengte van de witte vlek in hele millimeters afgerond van 124 1^e kj. boerenzwaluwen uit een 10-tal schuren in Friesland. Er zit een grote variatie in de lengte van de witte vlek (11-25.0 mm) wat mogelijk veroorzaakt wordt door het verschil in geslacht.

Van de 124 gemeten eerste jaars boerenzwaluwen zijn er 45 eerder al als nestjong geringd. Deze 45 terugvangsten komen van 20 verschillende legfels. Van drie legfels (2 x 3 pulli en 1 x 4 pulli) zijn ALLE nestjongen teruggevangen (zie tabel 1). Drie individuen van deze 45 nestjongen zijn zelfs in een andere schuur dan de broedschuur teruggevangen. Het is bekend dat 1kj vogels na het uitvliegen ook de omgeving verkennen en andere schuren bezoeken.

legfel	Aantal teruggevangen uit legfel					
aantal	1	2	3	4	5	6
3 jong	4	2	2	-	-	-
4 jong	2	2	2	1	-	-
5 jong	1	0	2	1	0	-
6 jong	0	0	0	1	0	0
totaal	7	4	6	3	0	0

Tabel 1.

Weergegeven is hoeveel keer een boerenzwaluw van een bepaald legfel is teruggevangen.

Van 45 eerste jaars is de leeftijd bekend omdat ze tijdens de nestjongfase op leeftijd zijn vastgesteld (zie tabel 2). Tellen we nu het verschil in dagen tussen de ringdatum en de terugmeld datum bij de leeftijd op dan hebben we de exacte leeftijd van de boerenzwaluw bij het meten van de witte vlek.

	Leeftijd eerste jaars in dagen										
N dagen +/- 1 dag	26	28	29	31	32	33	34	35	37	71	72
Aantal vogels	9	6	4	1	4	2	4	4	9	1	1

Tabel 2.

Leeftijd van 45 eerste jaars boerenzwaluwen die als nestjong zijn geringd en teruggevangen.

Broertjes en zusjes uit enkele nesten.

Van vier nestnummers in Warga en drie in Terwispel zijn in totaal 29 foto's van de buitenste staartpen (ST6) van eerste jaars hieronder per nest weergegeven. Aangegeven is of het een onbekend (?) 1^e of 2^e legsel betreft. Daarbij is het ringnummer, de leeftijd in dagen en de afmeting van de witte vlek gemeld. De minimale en maximale maat van de witte vlek is per legsel aangegeven in groen. Getracht zal worden in 2019 een deel van deze vogels terug te vangen om zo de geslachten van de individuen te bepalen.

Nestnummer T08 (Warga. S. Talsma).

Het 1^e legsel is op 14-06-2018 tussen 08:51 – 08:56 uur met 6 levende jongen van 19 dagen oud geringd.

In 2018 zijn de jongen van het 1^e legsel niet weer teruggevangen in de stal op 05-7-2018 en 06-08-2018.

Het 2^e legsel is op 06-08-2018 tussen 08:14 – 08:18 uur met 5 levende jongen van 17 dagen oud geringd.

Van de 5 nestjongen zijn er op 24-08-2018 drie teruggevangen in de stal.

Van ringnummer NLA. BH...90849 valt op dat de witte vlek veel korter is (5,5 mm) en dat de vorm verschilt en niet tot de schacht rijk vergeleken met de beide andere.

		
Boerenzwaluw 1e kj. Warga 24-08-2018. Nest T08. 2e legsel NLA. BH...90851 35 dagen. Witte vlek ST6 = 22,5 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Warga 24-08-2018. Nest T08. 2e legsel NLA. BH...90850 35 dagen. Witte vlekST6 = 22,5 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Warga 24-08-2018. Nest T08. 2e legsel NLA. BH...90849 35 dagen. Witte vlekST6 = 17,0 mm.

Nestnummer K 05 (Terwispel A. Jager)

Op 27-07-2018 is tussen 9:06 – 09:10 uur dit legsel met 5 levende jongen van 14 dagen oud geringd.

Van NLA. BH...90704 kon alleen de rechter staartpen ST6 gefotografeerd worden.

Op 11-08-2018 zijn er drie van de vijf levende jongen teruggevangen in de stal.

		
Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 11-08-2018. Nest K05. ? legsel NLA. BH...90702 29 dagen. Witte vlek ST6 = 14,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 11-08-2018. Nest K05. ? legsel NLA. BH...90703 29 dagen. Witte vlekST6 = 17,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 11-08-2018. Nest K05. ?legsel NLA. BH...90704 29 dagen. Witte vlekST6 = 19,0 mm.

Nestnummer T12 (Warga S. Talsma).

Het 1^e legsel is op 14-06-2018 tussen 09:20 -09:23 uur geringd met 4 levende pulli van 16 dagen oud. Twee van de 4 pulli van het 1^e legsel zijn op 05-07-2018 terug gevangen in de stal. Deze vogels zijn op 06-08-2018 niet teruggevangen in de stal. Het 2^e legsel is op 06-08-2018 tussen 08:28 – 08:31 uur geringd met 4 levende pulli van 14 dagen oud. Op 24-08-2018 zijn er drie van de vier jongen terug gevangen in de stal. De oude vogels van beide legsel zijn niet vastgesteld.

	
Boerenwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T12. 1e legsel NLA. BD...37483 37 dagen. Witte vlek ST6 = 20,0 mm.	Boerenwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T12. 1e legsel NLA. BD...37485 37dagen. Witte vlekST6 = 19,5 mm.

Let op de verschillen in vorm hierboven

		
Boerenwaluw 1e kj. Warga 24-08-2018. Nest T12. 2e legsel NLA. BH...90857 32 dagen. Witte vlek ST6 = 19,0 mm.	Boerenwaluw 1e kj. Warga 24-08-2018. Nest T12. 2e legsel NLA. BH...90858 32 dagen. Witte vlekST6 = 17,0 mm.	Boerenwaluw 1e kj. Warga 24-08-2018. Nest T12. 2e legsel NLA. BH...90860 32 dagen. Witte vlekST6 = 24,0 mm.

De verschillen in witte vlek binnen een legsel zijn groot.

Nestnummer T48 (Warga S. Talsma).

Het 1^e legsel is op 14-06-2018 tussen 08:42 – 08:47 uur geringd met 6 levende pulli van 13 dagen oud. Vier van de zes pulli van het 1^e legsel zijn op 05-07-2018 terug gevangen in de stal. Deze vier zijn op 06-08 en 24-08-2018 niet terug gevangen in de stal. Het 2^e legsel is op 06-08-2018 tussen 08:22 – 08:24 uur geringd met drie levende jongen van 8 dagen oud. Alle drie jongen van dit nest zijn op 24-08-2018 teruggevangen in de stal met duidelijk de staartpennen niet volledig uitgegroeid. Ook van dit legsel zijn beide ouders niet bekend.

	
Boerenzwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T48. 1e legsel NLA. BD...37460 34 dagen. Witte vlek ST6 = 18,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T48. 1e legsel NLA. BD...37461 34 dagen. Witte vlekST6 = 17,0 mm.
	
Boerenzwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T48. 1e legsel NLA. BD...37462 34 dagen. Witte vlek ST6 = 19,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T48. 1e legsel NLA. BD...37464 34 dagen. Witte vlek ST6 = 19,0 mm.

Alle vier witte vlekken van dit legsel reiken niet tot aan de schacht bij deze nestjongen

		
Boerenzwaluw 1e kj. Warga 24-08-2018. Nest T48. 2e legsel NLA. BH...90854 26 dagen. Witte vlek ST6 = 20,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Warga 24-08-2018. Nest T48. 2e legsel NLA. BH...90855 26 dagen. Witte vlekST6 = 17,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Warga 24-08-2018. Nest T48. 2e legsel NLA. BH...90856 26 dagen. Witte vlekST6 = 13,0 mm.

Bij het 2^e legsel in dit nest drie opmerkelijke verschillende witte vlekken.

Nestnummer T43 (Warga S. Talsma).

Het 1^e legsel is op 14-06-2018 tussen 09:02 – 09:05 uur geringd met 4 levende pulli van 7 dagen oud. Deze vier zijn op 06-08 en 24-08-2018 niet terug gevangen in de stal.

	
Boerenzwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T43. 1e legsel NLA. BD...37479 28 dagen. Witte vlek ST6 = 24,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T43. 1e legsel NLA. BD...37480 28 dagen. Witte vlekST6 = 18,0 mm.
	
Boerenzwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T43. 1e legsel NLA. BD...37481 28 dagen. Witte vlek ST6 = 21,0 mm	Boerenzwaluw 1e kj. Warga 05-07-2018. Nest T43. 1e legsel NLA. BD...37482 28 dagen. Witte vlek ST6 = 15,5 mm

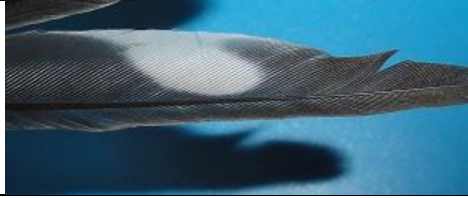

Nestnummer WA02a (Sj. Wagenaar).

Het 2^e legsel is op 27-07-2018 tussen 09:46 – 09:50 uur geringd met vier levende pulli van 8 dagen oud en 1 onbevruucht ei.

		
Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 25-08-2018. Nest WA02a. 2e legsel NLA. BH...90717 37 dagen. Witte vlek ST6 = 15,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 25-08-2018. Nest WA02a. 2e legsel NLA. BH...90718 37 dagen. Witte vlekST6 = 16,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 25-08-2018. Nest WA02a. 2e legsel NLA. BH...90719 37 dagen. Witte vlekST6 = 14,0 mm.

Nestnummer WA01 (Sj. Wagenaar).

Het 2^e legsel is op 27-07-2018 tussen 10:01 – 10:05 uur geringd met 5 levende pulli van 8 dagen oud.
Op 25-08-2018 zijn er vier van de vijf nestjongen terug gevangen in de ligboxstal.

	
Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 25-08-2018. Nest WA01. 2e legsel NLA. BH...90723 37 dagen. Witte vlek ST6 = 24,0 mm.	Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 25-08-2018. Nest WA01. 2e legsel NLA. BH...90724 37 dagen. Witte vlekST6 = 20,0 mm.
	
Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 25-08-2018. Nest WA01. 2e legsel NLA. BH...90725 37 dagen. Witte vlek ST6 = 17,0 mm	Boerenzwaluw 1e kj. Terwispel 25-08-2018. Nest WA01. 2e legsel NLA. BH...90726 37 dagen. Witte vlek ST6 = 23,0 mm

Discussie.

Uit het hier weergegeven fotomateriaal blijkt dat er van deze 29 eerste jaars individuen in zeven verschillende nestnummers er een grote variatie zit in de witte vlek, zelfs binnen één legsel;

- in de lengte witte vlek
- in de vorm witte vlek
- in het wel/niet aansluitend aan schacht.

De buitenste staartpen bij de eerste jaars boerenzwaluw groeit vanuit het veerzakje en bereikt na plm. 30 a 32 dagen zijn volledige lengte. De blauwe bloedspeel is daarna verdwenen. De witte vlek bij eerste jaars bereikt bij 124 onderzochte eerste kalenderjaar in 2018 maximaal 25,0 mm. Dat is veel kleiner dan bij volwassen vogels die wel een witte vlek van meer dan 40,0 mm kunnen vertonen (vooral bij mannetjes). Ook hebben eerste jaars boerenzwaluwen een veel kortere staartlengte dan volwassen vogels. Het opmerkelijke is dat als een eerste jaars boerenzwaluw de buitenste staartpen verliest vlak na het broedseizoen dan groeit er daarna spontaan een bijna volwassen pen uit en geen verkorte eerste jaars pen.

Dat het terug vangen van de terug gekeerde jonge boerenzwaluwen uit Afrika in het jaar na de geboorte heel weinig resultaat oplevert komt door de hoge sterftekans van de jongen in het eerste levensjaar en de plaatstrouw. Mannetjes keren veel vaker naar dezelfde schuur terug dan vrouwtjes. Dit is om inteelt te voorkomen.

In mijn gegevens van geringde boerenzwaluw nestjongen en eerste jaars in Friesland in de periode 2011-2017 trof ik in totaal 145 individuele boerenzwaluwen (tabel 3) aan waarvan ik de biometrie en het geslacht van de witte vlek in een van de volgende kalenderjaren heb genoteerd. Daarbij valt meteen op dat er van veel meer mannen dan vrouwen gegevens zijn van boerenzwaluwen in de schuren bij de als nestjong en als eerste jaars gevangen en gemeten witte vlekken.

Aantal witte vlek gemeten in periode 2011-2017				
	Teruggemeld als		Teruggemeld als	
Geringd als	man		vrouw	
			totaal	
nestjong	73	(82,95%)	15	(17,05%)
eerste jaars	32	(69,57%)	14	(30,43%)

Tabel 3

Aantal gemeten witte vlekken van nestjong en eerste jaars boerenzwaluwen die teruggemeld zijn.

Ook in de opeenvolgende kalenderjaren van een individu zit soms een grote variatie in biometrie, vorm en lengte van de witte vlek, zowel bij man als vrouw. Wat opvalt is dat er tussen individuen van hetzelfde geslacht en jaar soms opvallende verschillen zitten in biometrie. Verondersteld wordt dat dit met de keuze en de voedselsituatie van het overwintergebied te maken heeft. Van de in de periode 2011-2017 verzamelde gegevens hier enkele voorbeelden.

Ringnummer; NLA. AU...44409.

		
Boerenzwaluw 1e kj. Schuur Sj. Wagenaar Terwispel 03-08-2015. NLA. NLA. AU...44409 -1kj. Vleugel 123,0 mm. Staart 65,5 mm Witte vlek ST6 = 17,0 mm	Boerenzwaluw 2e kj. vrouw Schuur A.de Vries Terwispel 25-05-2016. NLA. NLA. AU...44409 v na1kj. Vleugel 126,0 mm. Staart 88,0 mm Vork 43,0 mm. Streamer 27,0 mm Witte vlek ST6 = 22,0 mm	Boerenzwaluw 3e kj. vrouw Schuur A.de Vries Terwispel 25-05-2017. NLA. NLA. AU...44409 v na1kj. Vleugel 126,0 mm. Staart 95,0 mm Vork 49,0 mm. Streamer 32,5 mm Witte vlek ST6 = 25,0 mm

De eerste jaars boerenzwaluw is voor het eerst op 3 augustus 2015 gevangen in de schuur van Sjoerd Wagenaar in Terwispel en is geringd met ring NLA. AU...44409. Mogelijk is de vogel als nestjong afkomstig uit een andere stal in de omgeving en heeft het tijdens een verkenning in de omgeving deze stal bezocht. De vleugel, staart en witte vlek werden gemeten. Vrouwtjes maar ook mannetjes bezoeken regelmatig al vrij kort na het uitvliegen stallen in de omgeving. Zelden worden vrouwtjes die als nestjong geboren zijn in dezelfde stal terug gevangen als broedvogel in het tweede kalenderjaar.

Het is dan ook niet vreemd dat deze boerenzwaluw pas voor het eerst in het tweede kalenderjaar teruggevangen wordt als vrouw na 1kj in de paardenstal van A.de Vries op 467 meter afstand van waar zij geringd is. De vogel had op 25 mei 2016 nog geen broedvlek, doch toen de vogel op 27 juli 2016 teruggevangen werd in dezelfde paardenstal was er een flink ontwikkelde broedvlek zichtbaar (code 6).

De vleugellengte was t.o.v. 2015 nu met 3,0 mm toegenomen, de staartlengte zelfs met 22,5 mm en de witte vlek met 5,0 mm. In 2017 verwacht je qua afmetingen net zoiets als in 2016. Dit bleek echter niet waar. In 2017 werd de vogel op 25 mei teruggevangen in de paardenstal van A. de Vries nu echter al met een broedvlek en met dezelfde vleugellengte van 126,0 mm. De staartlengte, vork, streamer en de witte vlek waren allen t.o.v. 2015 echter nog verder toegenomen. Staart was 7,0 mm, vork 6,0 mm, streamer zelfs 5,5 mm en witte vlek met 3,0 mm langer.

Duidelijk is dat de invloed van de rui in het overwintergebied jaarlijks een grote rol speelt bij de ontwikkeling van nieuwe staart en vleugelpennen bij boerenzwaluwen. Daar de rui van staart en vleugelpennen niet synchroon verloopt per individu en vogels tijdens hun verblijf in Afrika zich kunnen aanpassen qua voedselplaats (en voedsel?) en overwintergebied is de toename van staart, vork, streamer en witte vlek anders moeilijk te bewijzen. Kennelijk heeft dit vrouwtje, wijzer geworden door de jaren? Tijdens de ruifase eind 2016/begin 2017 een beter voedselgebied gevonden tijdens de rui van de staartpennen.

Ringnummer; NLA. BA...75437.

Er zit soms behoorlijk wat verschil in de jaarlijkse biometrie van de staart, vork, streamers en de witte vlek. Hier een mannetje wat ik vier jaar achter elkaar konden volgen. De vogel is geboren in de ligboxstal van Bauke Smid en is in het 2kj niet teruggevangen, daarna 4 jaar achter elkaar op de boerderij ernaast van P.J. Dijkstra (op 124 meter afstand) terug gevangen.

geen foto		
Geringd. Boerenzwaluw nestjong Ligboxstal B.Smid Warns 15-06-2013. NLA. BA...75437 16 dagen. 5 pulli in nest.	Boerenzwaluw 3kj. man Ligboxstal P.J.Dijkstra Warns 27-07-2015. NLA. BA...75437 m na1kj Vleugel 125,0 mm. Staart 101,0 mm Vork 55,0 mm. Streamer 36,0 mm. Witte vlek ST6 = 28,0 mm.	Boerenzwaluw 4kj. man Ligboxstal P. J.Dijkstra Warns 24-05-2016. NLA. BA...75437 m na1kj Vleugel 125,0 mm. Staart 103,0 mm Vork 61,0 mm. Streamer 40,0 mm. Witte vlek ST6 = 32,5 mm.
		
Boerenzwaluw 5kj. man Ligboxstal P.J.Dijkstra Warns 20-05-2017.m na1kj NLA. BA...75437 Vleugel 124,5 mm. Staart 103,0 mm Vork 59,0 mm. Streamer 37,5 mm. Witte vlek ST6 = 30,0 mm.	Boerenzwaluw 6kj. man Ligboxstal P.J.Dijkstra Warns 09-06-2018 m na1kj NLA. BA...75437 Vleugel 126,0 mm. Staart 104,0 mm Vork 58,0 mm. Streamer 38,0 mm. Witte vlek ST6 = 30,0 mm.	

Wat opvalt bij dit mannetje is dat ik de vogel in 2014 niet heb kunnen terug gevangen. Het is mogelijk dat de vogel toch gewoon aan de mistnetten wist te ontkomen, doch de vogel kan ook ergens anders in een stal aanwezig geweest zijn. Er is ook een flinke jaarlijkse verandering van de biometrie van o.a. vork, streamers en de witte vlek. Dit is een voorbeeld van vele gegevens die al in het archief zitten. De biometrie van de vleugellengte en staart varieert maar weinig terwijl er tussen sommige jaren er kleine verschillen zitten tussen vork en streamer. Dat de boerenzwaluw al in zijn 6^e kalenderjaar is komt niet zoveel voor bij de terugvangsten. Wat opvalt dat dit mannetje een vrij constante vorm van de witte vlek had en dat de vogel kennelijk tenminste 4 jaar achtereen een goed overwintergebied heeft opgezocht. Boerenzwaluw blijft trouw aan de ligboxstal van P.J. Dijkstra.

Ringnummer; NLA. BA...75813

Deze boerenzwaluw is geboren in het schuurtje van Afke Jager in 2013. In het daaropvolgende jaar is de vogel niet terug gekeerd naar de geboorteplek maar heeft zijn stekkie gevonden op 1303 meter afstand bij Arie Steenwijk in de loods. In 2014 is de vogel op 22 juli nog teruggevangen in de loods. Ook bij dit mannetje opmerkelijke verschillen tussen 2014 en 2016 in staart vork en streamer lengten. De witte vlek is echter iets oplopend qua afmeting doch de vorm wijkt weinig af. Ook hier blijft het mannetje tussen 2014 en 2016 de loods van Arie Steenwijk trouw. Na 2016 is de vogel niet weer terug gevangen, mogelijk dat ie toch nog elders een andere plek heeft opgezocht?

geen foto	
Geringd. Boerenzwaluw nestjong Schuur A.Jager Terwispel 27-06-2013 NLA. BA...75813 6 dagen. Nest nummer K06. 5 pulli in nest.	Boerenzwaluw 2kj. man Schuur A.Steenwijk Terwispel 21-05-2014 NLA. BA...75813 m na1kj Vleugel 124,5 mm. Staart 105,0 mm Vork 59,0 mm Streamers 41,0 mm Witte vlekST6 = 33,0 mm.
	
Boerenzwaluw 3kj. man Schuur A.Steenwijk Terwispel 22-05-2015 NLA. BA...75813 m na1kj Vleugel 123,0 mm. Staart 109,0 mm Vork 64,0 mm Streamers 46,0 mm Witte vlekST6 = 33,5 mm	Boerenzwaluw 4kj. man Schuur A.Steenwijk Terwispel 18-05-2016 NLA. BA...75813 m na1kj Vleugel 124,0 mm. Staart 110,0 mm Vork 64,0 mm Streamers 44,0 mm Witte vlekST6 = 34,0 mm

Ringnummer; NLA. AV...49291

Soms worden boerenzwaluwen in het 2^e jaar in een schuur ver van hun geboorteplek terug gevangen. Deze boerenzwaluw is op 3 september 2012 als nestjong van 8 dagen oud in de schuur van Sjoerd Wagenaar geringd met NLA. AV...49291. Het betrof hier een laat legsel, mogelijk derde uit een nest met vier jongen. Op 5 augustus 2013 werd de vogel nog vóór 08:00 uur als vrouw in haar 2kj terug gevangen in de ligbox van Sj. Hoekstra in Grou op It Leechlan. Dit vrouwtje had op dat moment GEEN broedvlek en een witte vlek van 22,0 mm. De afstand tussen de geboorteschuur en de schuur van Sj. Hoekstra is maar liefst 15442 meten (bijna 15,5 km!). Je zou vermoeden dat het hier om een verplaatsing gaat van een vrouwtje naar haar 1^e broedplek. Doch daar de vogel

duidelijk GEEN broedvlek meer had bij de vangst op 5 augustus, en de vogel eerder dat jaar ook niet op dezelfde plek is terug gevangen, kan het ook best een vogel zijn die omgezworven heeft in de omgeving en daarbij de ligbox van Hoekstra als (tijdelijke) nachtelijke slaapplek heeft gebruikt. Jonge boerenzwaluwen zwerven kort na het uitvliegen nog geruime tijd om en verkennen daarbij voedsel en of eventuele broedplaatsen. We moeten voorzichtig zijn met de uiteindelijk te vroege en mogelijk foute eindconclusie, het kan hier kennelijk om omzwerving gaan, omdat de vogel aldaar nimmer is teruggevangen. Dat dit vrouwtje daarbij meer in noordelijke richting werd terug gevangen maakt hierbij niet uit.

Ringnummer; NLA. AV...49042

Ook mannetjes kunnen ver van hun geboorteplek terug worden gevangen in volgende jaren. Op 9 augustus 2012 is in de schuur van Sj. Hoekstra te Grou in nest JE 05 (3 pulli van 8 dagen oud) NLA. AV...49042 geringd. Op 27-augustus 2012 werd de vogel als 1^e jaars nog in de schuur van Sj. Hoekstra terug gevangen. In 2013 werd de vogel NIET terug gevangen. Op 21 juni 2014 dook de vogel plotseling op in de paardenstal van T. Tjepkema te Terband als man na1kj (3^e kj). De afstand tussen de schuur van Sj. Hoekstra en de paardenstal van T. Tjepkema 14696 m (ruim 14,5 km). De vogel had op dat moment een linker staartpen ST6 die afgebroken was en zeker 21 mm korter was dan de rechter. Ogenschojnlijk een gezonde vogel, op de kapotte staartpen na. De biometrie en witte vlek waren goed ontwikkeld. Na 21 juni 2014 heb ik echter niet weer met het mistnet gevangen in paardenstal. In 2015 werd de vogel aldaar ook niet terug gevangen op 5 juni en 9 juli. Mogelijk was ie toen al dood, of mogelijk elders gevestigd. Let op de lichte schachtkleur van de linker staartpen ST 6 op de foto. Ook de witte vlek is rafelig bij de punt en vertoont een opening links op de foto. De vogel heeft duidelijk een (voedsel) stoornis gehad tijdens de rui van deze staartpen (febr/mrt 2014) maar heeft de terug tocht naar het broedgebied toch volbracht. Mogelijk dat vrouwtjes deze vogel in 2014 niet hebben geaccepteerd om de kwaliteit van de staartpen (afgebroken) en dat hij daarna aan het zwerven is gegaan of is gesneuveld op de terugweg naar het overwintergebied. Onzeker is ook waar de vogel in 2013 was. In ieder geval werd er bij Sj. Hoekstra de vogel op 5 juni, 27 juli en 5 augustus NIET in de schuur of ligbox aangetroffen.

geen foto	
Boerenzwaluw nestjong Schuur Sj.Hoekstra Grou 09-08-2012 NLA. NLA. AV...49042 8 dagen Nest JE 05 3P	Boerenzwaluw 3e kj. Schuur T.Tjepkema Terband 21-06-2014 NLA. NLA. AV...49042 m na1kj Vleugel 127,0 mm. Staart 115,0mm Vork 70,0 mm. Streamer 50,0 mm Witte vlek ST6 = 30,0 mm. Linker ST6

Conclusies en aanbevelingen.

Als voorlopige eindconclusie van het onderzoek naar de witte vlek op de staartpen in relatie tot leeftijd en het geslacht kunnen we zowel bij volwassen als onvolwassen boerenzwaluwen voorzichtig enkele feiten en aanbevelingen vastleggen waar rekening mee moet worden gehouden.

Volwassen.

- De lengte van de witte vlek op de buitenste staartpen bij volwassen boerenzwaluwen is erg variabel in vorm en lengte, zowel bij mannen als vrouwen.
- Gebruik niet alléén één kenmerk van de biometrie van vork/staart/streamer/witte vlek bij het vaststellen van het geslacht maar kijk ook in het broedseizoen bij met name vrouwen naar het wel of nog niet ontwikkelen van de broedvlek. Noteer vooral de broedstadia (broedvlekcode) waarin de vogel zich op dat moment verkeert. Regelmatig komt het voor dat vrouwen tot diep in mei geen ontwikkelde broedvlek hebben. Ook zijn er om een of andere reden ook boerenzwaluwen die (nog) niet aan het broedproces deelnemen.
- Noteer altijd alle biometrie van de geringde en gemeten waarden in het invoerprogramma GRIEL. Dit geeft een waardevolle aanvulling op het voorkomen en de conditie van het geringde individu. Per jaar kan je alle info als ringer downloaden uit GRIEL in een Excel file (per project/soort/periode/etc) en hiermee aan de slag. Dit voorkomt dat je achteraf de gegevens nog eens moet invoeren in een apart Excelfile.
- Bij individuele volwassen boerenzwaluwen komen soms grote afwijkingen voor in biometrie van de staartlengte, vork, de streamers en de witte vlek. Met name bij terugvangsten in opeenvolgende jaren.
- Deze afwijkingen in de biometrie ontstaan kennelijk in de rui fase tijdens de overwintering in Afrika. Daarbij moet rekening worden gehouden met het individueel verschil in tijdsperiode bij boerenzwaluwen van de rui van vleugel en/of staartpenen. Jaarlijks kan dat erg verschillen door o.a. voedsel en gebiedsverschillen.
- De twee buitenste staartpenen ST5 en ST6 ontwikkelen zich bij de staartpenrui het laatste en zijn dan ook kwetsbaar bij een snel vertrek uit het overwintergebied.
- Controleer bij gevangen boerenzwaluwen die net aankomen in het broedgebied dan ook of de buitenste vleugelpennen (GS en GS3) en de staartpenen (ST5 en ST6) en kijk of ze ook volledig zijn uitgegroeid.
- Volwassen boerenzwaluwen kunnen (ook na de 1^e leg) in een andere broedschuur in de omgeving worden aangetroffen. Dit kan te maken hebben met het echt veranderen van broedschuur, doch ook met verkenning van een andere broedlokatie. Het vaker terug vangen tijdens de 2^e leg periode in de andere schuur kan bevestigen dat het werkelijk om een veranderde broedlokatie gaat.

Eerste jaars.

- Bij het meten van de staart van 1^e jaars moet men er steeds op letten dat alle staartpenen uitgegroeid zijn. Meestal is dat als ze rond de 30 a 32 dagen oud zijn.
- Het is aan te bevelen om zoveel mogelijk nestjongen te ringen per locatie, noteer daarbij dan ook de leeftijd van de jongen, het aantal levende jongen en het nestnummer zodat jongen uit 1 nest gelokaliseerd zijn.
- Vang in schuur of stal zoveel mogelijk eerste jaars terug en meet de witte vlek en leg deze op foto vast. Daarbij is het van belang dat het nummer van de foto gekoppeld wordt met het ringnummer, leg dit direct vast na het vangen in het notitieboek en noteer het fotonummer bij de bijzonderheden.
- Boerenzwaluwen geringd als nestjong geven de geboorteplek/schuur/stal juist aan. Vogels die als eerste jaars in schuren zijn geringd kunnen afkomstig zijn van nabijgelegen broedplekken. Als je de boerenzwaluw als nestjong hebt geringd is controle van een eerste jaars op de geboorteplek en/of in een andere stal of schuur bij terugvangst pas echt bevestigd.
- Eerste jaars boerenzwaluwen hebben een duidelijk kleinere witte vlek qua lengte dan de volwassenen. Dit is het duidelijkst vastgesteld bij de mannetjes omdat die tijdens volgende jaren meer werden terug gevangen en het verschil in 1^e, 2^e, 3^e, 4^e, 5^e en zelfs 6^e kalenderjaar duidelijk werd.
- Eerste jaars hebben net zoals volwassen boerenzwaluwen een grote variatie in lengte en vorm van de witte vlek. De witte vlek is wel veel korter dan volwassen boerenzwaluwen. Of de lengte van de witte vlek ook te maken heeft met het geslacht is nog erg onduidelijk. Voorlopig wordt aangenomen dat de eerste jaars mannetjes OOK een grotere witte vlek hebben dan de eerste jaars vrouwtjes.

Tot zover voorlopig enkele feiten en conclusies over volwassen en eerste jaars boerenzwaluwen.

Ik ben dan ook erg benieuwd hoeveel boerenzwaluwen er in 2019 met pootring terug zullen keren naar de broedplekken. In 2018 ving ik er maar liefst 240 terug (135 man/105 vrouw). Hoe meer ik me in de boerenzwaluw verdiept heb hoe meer ik me ook verbaas over hun aanpassingsvermogen en gedrag. Zowel eerste jaars vogels als mannen en vrouwen inspecteren naastgelegen broedschuren in de juli/aug/september. Inteelt wordt voorkomen door spreiding in locatie, zowel man als vrouw. Overspel komt bij boerenzwaluwen geregeld voor en vrouwtjes dumpen eieren in andere nesten. Ik ben er ook stellig van overtuigd dat oude boerenzwaluwen me herkennen bij mijn aankomst. Dat merk je ook aan de felle protest roep bij het betreden van een geregeld gecontroleerde stal. Willen we in de toekomst meer ontdekkingen doen dan zullen we ons breder moeten oriënteren, slimmer zijn dan de zwaluwen en meer individuen in de omgeving opsporen. Dat een goed landschap daar een grote rol in speelt is erg belangrijk.

Veel grote “kolonies” van boerenzwaluwen bevinden zich in paardenstallen en ligboxstallen met paarden/ koeien en klein vee. Deze broedlokaties vormen een belangrijke schakel in het behoud van deze insecteneter in ons land.

26 december 2018.

Jan de Jong, Joure Boerenzwaluw onderzoeker Friesland.

Foto uit archief Jan de Jong.

12. Dankwoord en slot.

Allereerst wil ik alle mensen bedanken die me in 2018 op een of andere wijze hebben gesteund. Het vangseizoen 2018 kenmerkte zich door de vele dagen met hitte en droogte. Het was soms zo warm dat het niet verantwoord

was om boerenzwaluwen in de stallen te vangen. Dit jaar kreeg ik van velen steun en heb ik zelfs nieuwe adressen mogen bezoeken.

Zonder financiële hulp van sponsors wordt het onderzoekswerk aan boerenzwaluwen een stuk moeilijker.

**SPONSORS BOERENZWALUW ONDERZOEK
2018 FRYSLÂN**

Henk Bulsing Joure
Th. A. Postma De Knipe
Jan van der Veen Noardburgum
Ton en Catharina Westendorp Dedgum
Vogelwacht Hommerts Jutrijp
Vogelwacht Joure
Ineke Westers Wijnjewoude
Dirk Schipper Oldeberkoop

BEDANKT ALLEN VOOR JULLIE FINANCIËLE ONDERSTEUNING

Naast de sponsors ben ik ook de eigenaren en bewoners van boerderijen, schuren, stallen en garages veel dank verschuldigd voor hun toestemming en hulp om de boerenzwaluwen te mogen onderzoeken op hun erf. Op veel plekken was er plaats voor een vriendelijk gesprek en aanwijzingen. Zonder hen zou het onderzoek niet plaats kunnen vinden. Verder mijn dank aan Henk van der Jeugd van het Vogeltrekstation in Wageningen voor het beschikbaar stellen van de vergunning om boerenzwaluwen te mogen ringen in de gehele provincie Friesland. Tot slot al die correspondenten die me uit binnen en buitenland voorzagen van persoonlijke reacties en waarnemingen van de boerenzwaluw. Allen mijn heel hartelijk en persoonlijke dank voor jullie bijdrage aan het Boerenzwaluw onderzoek in Fryslân. Helaas kan ik in 2018 niet alle binnengekomen meldingen in dit verslag opnemen, ik hoop dat hiervoor begrip kan worden getoond.

Persoonlijk zou ik de komende jaren toch nog graag wat jaren aan vast willen plakken om de raadselen van deze belangrijke milieu-indicator deels te kunnen ontrafelen door hen te volgen. U steun en hulp is daarbij voor mij van groot belang. Vooral het melden van de aankomst van de eerste boerenzwaluwen IN stallen en schuren waar ze broeden, en de vertrekdata van de laatsten (vaak nog jonge vogels) ontvang ik graag. Daar waar de nestjongen gemakkelijk nog te bereiken zijn ring en onderzoek ik de vogels nog wel doch ik ga op mijn leeftijd niet meer op hoge ladders naar nesten die moeilijk te bereiken zijn.

SPONSOREN GEVRAAGD.

Voor iedere 20 € die ik ontvang koop ik een serie van 100 pootringetjes aan en als tegenprestatie ontvangen de sponsors dan bericht als een van “hun” geringde boerenzwaluwen meer dan 15 km van de ringplek terug gemeld worden samen met het digitale eindverslag. Iedereen kan meedoen, of je nu wel of geen boerenzwaluwen in de schuur of stal hebt is niet van belang. Meer sponsors zijn welkom.

Bijdragen zijn welkom op rekening; NL76 RABO 0122 1605 84 met vermelding sponsorbijdrage boerenzwaluw onderzoek Friesland. Alvast bedankt voor de bijdrage en U medewerking in deze.

Voor verdere vragen neem contact op met Jan de Jong Tel. 0513-414788 of mail naar j.d.jongringer403@home.nl

00000